РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Редакция жетістігі: 12 жылдық тарих, 100 мыңнан аса публикация

ТАҒЫЛЫМ

2011 жылдың наурызынан бастап шығады

I бөлім **№02 (109)**

Ақпан
2023 жыл

EDUNEWS.KZ
EDUCATIONAL NEWS AGENCY

EDUCATIONAL SCIENCES INDEX

«Educational Sciences Index» Қазақстан педагогтарының ғылыми-әдістемелік мақалаларының базасында индекстеу жүргізіліп, «Edunews.kz» ақпараттық агенттігі арқылы республиканың педагог қауымына таратылады

Басылым Қазақстан Республикасы Байланыс және ақпарат министрлігінде есепке қойылып, 2011 жылдың 26 қаңтарында №11349-ж тіркеу куәлігі берілген

МАЗМҰНЫ

Қартиева Әйгерім Алпысбайқызы,
Растрлық суреттерді жасау және өңдеу.....3
Альдешова Айзада,
Қарахан мемлекеті.....7
Балапанова Аққөркем Балапанқызы,
Коммуникативті дағдыларды тәжірибеде қолдану.....10
Мизам Альбина Романқызы,
Шәкәрім Құдайбердіұлы «Еңлік - Кебек» дастаны. Тақырыбы мен идеясы.....14
Бохаева Болганай Бохашовна,
Жыл мезгілдері, айлар, апта күндері.....17
Болатқызы Жанар,
Санап үйренемін.1ден-10ға дейінгі сандар.....20
Нурсултанова Кенжегул Утеугалиевна,
Мектеп ғимараты бойынша бағдарлау.....21
Карасаева Надежда Тулешовна,
Тұсаукесер жыры.....24
Мақсотова Нұрай Анарбекқызы
Особенности ребенка с задержкой психического развития.....26
Мырзаш Перизат Хасанқызы,
Единственное и множественное число существительных. Жанры устного народного творчества.....27
Ниеткалиева Саягуль Умирзаховна,
Көнілді қыс.....30
Мәжікова Тоғжан Әзидоллақызы
Пайдалы қазбалар жана ма?.....31
Исабаева Ұлдай Қуандыққызы,
Психикалық дамуы тежелген балалармен жұмыс жүргізу әдістері.....34
Неренова Эльмира Чаманбаевна,
Семья. Родственные отношения .Семейные ценности.....36
Аринова Бактыгуль Мералиевна,
Ондық бөлшек. Ондық бөлшектерді оқу мен жазу. Ондық бөлшектерді жай бөлшекке айналдыру.....40
Куспанова Шаттык Зинораевна,
Г. Скребицкий «Четыре художника».....42
Самарханов Аққазы,
Роботтарға арналған тапсырмалар.....45

ҚАРТИЕВА ӘЙГЕРІМ АЛПЫСБАЙҚЫЗЫ,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
информатика пәні мұғалімі

РАСТРЛЫҚ СУРЕТТЕРДІ ЖАСАУ ЖӘНЕ ӨҢДЕУ

<table>
<tr><td>Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары</td><td colspan="4">5.3.2.2 растрлы суреттерді жасау және редакциялау
5.3.1.1 әртүрлі формадағы ақпаратты ұсыну және атап өту</td></tr>
<tr><td>Сабақтың мақсаты</td><td colspan="4">Барлығы: растрлық графикалық редакторда сурет өңдеу құралдарын анықтайды.
Көпшілігі: коррекция, Эффект командаларды пайдаланып, суреттерді өңдейді
Кейбіреуі: растрлық графикалық редакторда сурет өңдеу құралдарын қолданудың ерекшелігін сипаттайды</td></tr>
<tr><td>Түзету мақсаты</td><td colspan="4">Қалдық көру қабілетін дамыта отырып, сөздік қорын жаңа информатика терминдермен толықтыру, оқушылардың информатикалық сауаттылығын дамыту</td></tr>
<tr><td colspan="5">Сабақтың барысы</td></tr>
<tr><td>Сабақтың кезеңі/ уақыт</td><td>Педагогтің әрекеті</td><td>Оқушының әрекеті</td><td>Бағалау</td><td>Ресурстар</td></tr>
<tr><td>Сабақ басы
Ұйымдастыру кезеңі.</td><td colspan="2">Амандасу, түгендеу, оқушылардың зейінін сабаққа аудару.
Балалар, бір – біріне қарап жымиыңдар, жайланып отырып, көздеріңді жұмыңдар. Менің айтқанымды іштеріңнен қайталаңдар.
Мен бақытты баламын,
Жан дүниемде күн нұрлы
Жылуым мол бойымда.
Осы жылуды Жер бетіндегі барлық адамдарға жолдаймын.
Менің оқығым келеді! Білімді, алғыр болғым келеді!</td><td></td><td> </td></tr>
<tr><td>Үй тапсырмасы
4 минут</td><td colspan="2">Үй тапсырмасын өткенді еске түсіріп слайдтан
«Карточка» әдісі арқылы жеке-жеке әр оқушы сұрақтарға жауап береді.
Paint терезесінің элементтерін ата
Тақырып жолы, мәзір жолы, құрал-саймандар тақтасы, түстер палитрасы, жұмыс аймағы, қалып күй жолы.
Paint бағдарламасында қанша құрал сайман бар?
16 құрал сайманы бар
Суретті қалай сақтаймыз?
Файл - Сохранить
Оқушы бағалау шкаласы арқылы</td><td>Бағалау шкаласы</td><td>Интербелсенді тақта, презентация</td></tr>
</table>

	өз-өздерін бағалайды.		
Сабақ ортасы **Білу**	**Миға шабуыл «Ой қозғау» әдісі арқылы сұрақ-жауап.** 1. Графика дегеніміз не? 2. Графикалық бейнелерге не жатады? 3. **Компьютерлік графика нешеге бөлінеді?** 4. Пиксель дегеніміз не? 5. Растр дегеніміз не? 6. Суретті қалай сақтаймыз? **Дескриптор:** 1. Графика бөлімін түсінеді; 2. Пиксель, растр анықтай алады.	Бағалау шкаласы	Үшбұрыш қиындыларынан сұрақ-жауапты құрастырып, толық үшбұрыш шығару
Түсіну	**«Мені түсін»** әдісі арқылы жаңа сабақты түсіндіру. Бүгін алдынғы өткен тақырыбымызды жалғастыру мақсатында слайдтағы суреттерді қарай отырып мұғаліммен бірге тапсырма орындап бүгінгі сабақтың тақырыбын ашу. Paint графикалық редакторында 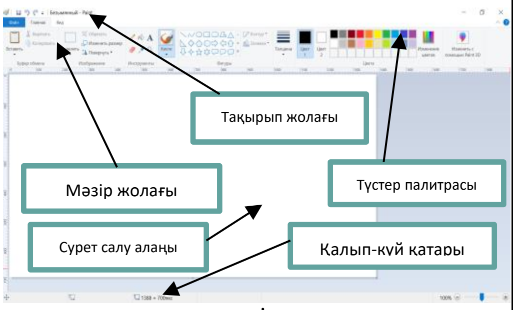 симметриялы суретті салуға арналған құралдар бар. Олар: Кірістіру (Вставка) , Қиып алу (Вырезать) , көшіру (Копировать) , Ерекшелеу (Выделить) , Қию (Обрезка) , Өлшемін өзгерту (Изменть размер) , Бұру (Повернуть) . Ең алдымен суреттің бір бөлігін салып аламыз. Енді суреттің көшірмесін алу керек. Ол үшін **Ерекшелеу** батырмасын басып, ерекшелеп аламыз. **Көшіру** батырмасын басып алмасу буферіне көшіреміз. Көшірілген суретті **Қою** батырмасы арқылы қоямыз. ***Суреттің бөліктерін қалай бұруға болады?*** Суреттің бөліктерін бұру арқылы 90º немесе 180º бұруға болады. Ол үшін Басты (Главная) тіркеме бетінен Кескін (Изображение) тобындағы Бұру (Повернуть) батырмасын шертіп, қандай градусқа және қай бағытқа бұру керектігін анықтаймыз. 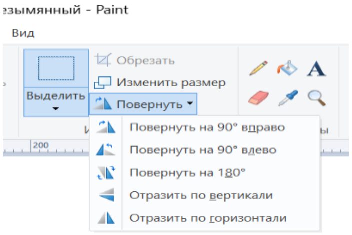 		Компьютер, интер белсенді тақта, суреттер

	Суреттің фрагменттері бір-бірін «жаппауы» үшін суреттің фрагментіне Ерекшелеу (Выделить) =>Мөлдір түспен ерекшелеу (Прозрачное выделение) командасын қолдану керек. Суретте көрсетілгендей үш бұрыштарды бірыңғай симметриялық суретіне 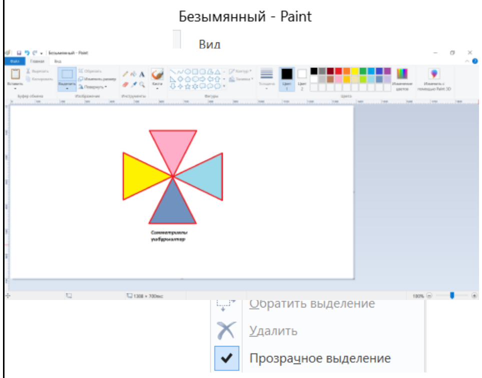 біріктіреміз. Фигураны **«ізін қалдырып»** қалай қалай көшіруге болады? Алдымен фигураны саламыз. Егер фигураны ерекшелеп, **Ctrl** пернесін басып, оны жібермей тартсақ, онда фигураның бөлек тұратын көшірмесін сызамыз. Егер **Ашық түспен ерекшелеу** арқылы 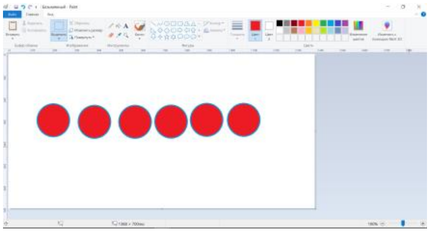 фигураны белгілеп, **Shift** пернесін баса отырып, кез келген бір бағытта тартсақ, онда фигураны «ізін қалдырып» көшіреміз. 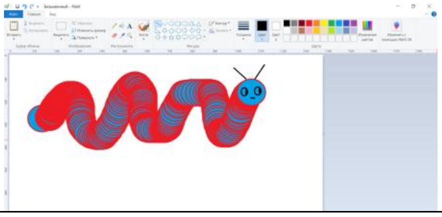		
Қолдану **Практикалық жеке жұмыс**	**Жеке жұмыс.** **«Салыстыр» әдісі**. Оқушылар өзінің жасаған жұмыстарын интерактивті тақтамен салыстырады, жетістігі мен кемшіліктерін көреді. **Жеке жұмыс.** ***А деңгейі*** 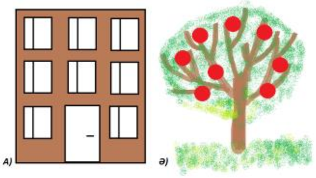 а) ә)	Бағалау шкаласы	Комьютермен жұмыс, Paint программасымен жұмыс, суреттер 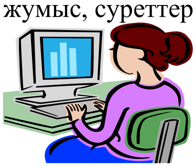

	Paint программасында құралдарды пайдаланып, үлгідегі суретті сал. Қандай құралдарды пайдаландың? ***В деңгейі*** «Ізін қалдырып көшіру» командасының көмегімен төмендегі суретті сал. Суретті көшіру командасымен суреттің көшірмесін жаса. Суреттерді 90º, 180º бұра отырып, орналастырып көр. 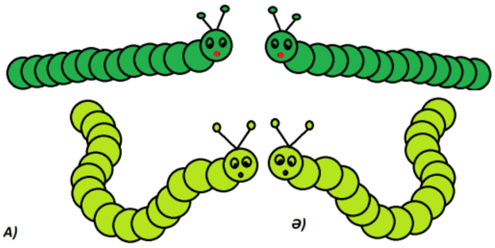 **Орындаушыға арналған дескрипторлар:** 1. Paint программасында фигураларды, кистаны пайдаланып суреттерді салады; 2. «Ізін қалдырып көшіру» командасы **Ctrl, Shift** батырмаларының көмегімен суретті салды.		
Сергіту сәті	**Көз жаттығулары:** ✚ Көзді бірнеше секунд жұмып тұру, содан кейін ашып босату. ✚ Көзге 10 – 15 минут сайын жаттығу жасау. ✚ Көз бен монитордың арасы 50-60 см қашықтықта болу керек. ✚ Демалып осы жаттығуды 4-5 рет қайталау. Үш толық демалып уақыт бойында жанарыңды мұрын ұшына қаратып ұстау, содан кейін алысқа 4-5 рет қарап, қайталау. ✚ Басты бұрмай бірнеше секунд көзді оңға қаратып ұстау, сонан алысқа қарау. ✚ Осылайша әрекетті солға, жоғары, төмен қарап қайталау. ✚ 20 – 30 секунд бойы көзді жыпылықтатпау.		Слайд, видео, сурет
Жинақтау	**«Картошка фри» әдісі.** 1. Ақпаратты алу, жіберу, өңдеу, сақтау, ұсыну процестерін зерттеумен айналысатын ғылым? 2. Принтердің атқаратын қызметі? 3. Суретті сақтау үшін қандай команданы орындаймыз? 4. Ақпаратты компьютер экранына шығару құрылғы? 5. Суреттің белгілі бір бөлігін өшіруге арналған құрал? **Дескриптор:** 1. Информатика ғылымын біледі; 2. Құрылғыларды ажырата алады; 3. Сурет салу кезінде өшіру, сақтау командалардын біледі;	Бағалау шкаласы	Сөзжұмбақ, маркер, 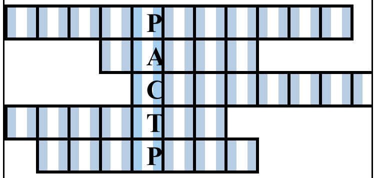 картошка фри

Үй тапсырма	ДК - мен жұмыс.		
Сабақ соңы	**Кері байланыс.** **«Данышпан үкі» әдісі** арқылы оқушылар өз ойларын жазып, тақтаға іледі **Өте жақсы түсіндім** **Жақсы түсіндім** **Әлі де іздену керек**		

АЛЬДЕШОВА АЙЗАДА,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
мұғалімі

ҚАРАХАН МЕМЛЕКЕТІ

Осы сабаққа қол жеткізілетін оқу мақсаттары (оқу бағдарламасына сілтеме)	6.3.1.3. X-XIII ғ. басындағы мемлекеттердің даму ерекшеліктерін түсіндіріп, олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын анықтау. 6.2.1.2. Ислам дінінің қоғамдық өмірге ықпалын анықтау
Сабақтың мақсаты	***Барлығы:*** X-XIII ғ. басындағы мемлекеттерді анықтайды және олардың ұқсастықтары мен айырмашылықтарын айта алады ***Көпшілігі:*** Қарахан мемлекетінің дамыған орта ғасырдағы тарихи орнын анықтап, орталықтанған мемлекеттің белгілерін талдайды; ***Кейбірі:*** Ислам дінінің мемлекеттік дін болып жариялануының себебі мен оның қоғамдық өмірге тигізген ықпалын жазба деректерге сілтеме жасап, дәлелдер келтіреді
Бағалау критерийлері	**Білу, түсіну дағдысы:** Жаңа ұғымдардың кемінде 5-уінің мағыналарын біледі; **Қолдану дағдысы:** Қарахан мемлекетіне қатысты ақпараттың кемінде 3-уін картадан көрсетеді; **Сыни ойлау мен зерттеу дағдысы**: Қарахан мемлекетінде ислам дінінің енуіне байланысты саясаттағы, экономикадағы, мәдениеттегі, тұрмыстағы өзгерістердің 2-уін талдайды; **Синтез дағдысы:** Мұса Сатұқ Боғра хан роліне енген топ өкілі неліктен исламды мемлекеттік дін етіп жариялауының себебін дәйектермен дәлелдейді
Тілдік мақсаттар	Қарахан мемлекетінде ислам дінінің енуіне байланысты саяси-қоғамдық, экономикалық-әлеуметтік өмірдегі өзгерістер ақпаратты туралы тыңдайды, оқиды, әңгімелейді, жазады (оқылым, тыңдалым, жазылым дағдылары) **Пәнге қатысты лексика мен терминология** *ісләм діні, кесене, жер иелену, тегіндер, уәзірлер, ихта, ихтадар, мукта, інжу, вакфтық жерлер, музари, барзигар, коммендация* **<u>Диалог пен жазуға пайдалы сөздер тізбегі:</u>** Қарахан мемлекетінің ислам дінін мемлекеттік дін етуінің себептер/факторлар мыналар: **әлеуметтік/**. .. .., экономикалық/, ... **саяси/мәдени**. .. .. болып табылады. Бірқатар **факторлар келесі факторларға әсер етті**, мысалы. .. **Ең басты өзгерістер / жетістіктер** болды… **Бұл өзгерістер** ерте орта ғасырларға қарағанда маңыздырақ болды, **өйткені**… Бұл оқиға /өзгеріс **маңызды болды / айтарлықтай, өйткені**… Біздің анықтағанымыз. .. Қорытындысында. ..
Құндылықтарды дарыту	Адамзаттың алғашқы табыстарына, археологиялық жәдігерлерге құрметпен қарау

Пәнаралық байланыстар	Оқылым, жазылым тапсырмаларын орындату арқылы қазақ тілімен байланысты, картамен жұмыс арқылы географиямен байланысты жүзеге асыру	
Бастапқы білім	Оқушылар ерте орта ғасырлық мемлекеттер Түргеш, Қарлұқ қағанаты кезінде арабтардың Қазақстан жеріне келе бастауы н және Атлах шайқасының тарихы туралы біледі	
Сабақ барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	**Сабақтағы жоспарланған іс-әрекет**	**Ресурстар**
Сабақтың басы ***Қызығушылықты ояту кезеңі*** **5-мин**	Ұйымдастыру сәті. Сыныпты топқа бөлу **Ой шақыру. Суреттермен жұмыс.** Ортағасырлық мешіттердің, кесенелердің, моншалардың суреттері көрсетіліп, төмендегі сұрақтар қойылады. • Не көрдің? • Не сездің? • Не ойлайсың? • Осындай құрылыстардың таралуын қандай себептермен байланыстырасыз? (Оқушылар дүние жүзі тарихы білімдерін пайдаланып, Араб халифатының шекаралары Қазақстан жеріне жақындағанын еске түсіріп, қазақ жеріне араб мәдениетінің таралуына байланысты мешіттердің, кесенелердің, моншалардың пайда болуы мүмкін деген жорамалдарын айтады) Оқушылардың болжам жауаптары арқылы сабақ тақырыбы анықталады. Сабақтың тақырыбы, мақсаттары мен бағалау критерийлері таныстырылады.	
Сабақтың ортасы ***Мағынаны тану кезеңі*** **15-мин** **10 мин**	**(Б) «Білу және түсіну» дағдысына негізделген тапсырма-№1 «Сәйкестендір»** **Жаңа ұғымдармен жұмыс** **(М)** Мұғалім жаңа сөздер: *тегіндер, уәзірлер, жер иелену ихта, ихтадар, мұқта, інжу, вакфтық жерлер, музари, барзигар, коммендация, кесене* ұғымдарының атаулары мен олардың мағыналары жазылған карточкалар сынып қабырғаларының әр жеріне іленеді. Дескрипторлары: /Оқушылар сынып қабырғаларындағы жаңа ұғымдар жазылған карточкадағы атауларды, жаңа ұғымдар мағыналары жазылған карточкалармен сәйкестендіреді/ **(М)** Дамыған орта ғасырлардағы өзгерісті көз алдарына елестету үшін мұғалім картадан Қарлұқ мемлекетінің орнына пайда болған Қарахан мемлекетінің территориясын, оның батыс және шығыс бөліктерін, әрқайсысының орталықтарын көрсетіп, қысқаша шолу жасайды. **(Д) «Қолдану» дағдысына негізделген тапсырма-№2. Картамен жұмыс** Оқушылардың берілген ақпаратты қаншалықты игергенін анықтау үшін контур карта таратылып, оларға Батыс және Шығыс Қарахан аумағын, оның орталықтарын және Қарахан мемлекетімен шекаралас мемлекеттерді белгілеу тапсырылады. Контур картада орындалған оқушылар жұмысы мұғалімге тапсырылады. Сабақтан соң тексеріп, кері байланыс беріледі.	*Таратпа материалдар (Карточкалар)* ***Қосымша-1*** ***Қосымша-2***
	Дескрипторлары: 1. Қарахан мемлекетімен көршілес мемлекеттерді анықтап, атауын жазу 2. Батыс иелік аумағын көк түспен шектеу; 3. Шығыс иелік аумағын қызыл түспен шектеу 4. Әр иелік орталықтарының атауын жазу	

	Зерттеу сұрақтары: Қарахан мемлекетінде ислам дінінің мемлекеттік дін деп жариялану себептері неде? Ислам діні Қарахан мемлекетінің саяси, экономикалық, әлеуметтік өміріне қандай өзгерістер әкелді? Бұл өзгерістер Қарахан мемлекетінің дамыған орта ғасырлар кезеңіне өтуінде қаншалықты маңызды? **(Т) «Сыни ойлау мен талдау» дағдысына негізделген тапсырма-№3. «Қоғамдағы өзгерістер»** **Мәтінмен жұмыс** Топтарға Қарахан мемлекетінде ислам дінінің енуіне байланысты саяси-қоғамдық, экономикалық-әлеуметтік өмірдегі өзгерістерді талдау үшін ықшамдалған мәтін мен суреттер топтамасы қабырғаға ілінеді. Әр топ өздеріне қатысты суреттерді (иллюстрациялар) және бәріне бірдей берілген мәтіннің мазмұнынан өздеріне тиісті ақпаратты тауып алып, талдайды. 1-топ. Саясатта; 2-топ. Экономикада; 3-топ. Мәдениетте; 4-топ. Тұрмыста <u>Дескрипторлары:</u> /Әр топ қабырғадағы суреттер мен мәтін ішіндегі ақпаратты өз тапсырмаларына сәйкес таңдайды. Топтар сурет пен мәтін мазмұнына сәйкес X – XIII ғ. болған өзгерістерді болжап, зерттеу нәтижесінде жинақтаған дәлелдемелерін сынып алдында ауызша қорғайды/ Оқушылар келесі өзгерістерді анықтаулары тиіс: 1. Дамыған, феодалдық-патриархалдық мемлекеттердің пайда болуы. Жер иелену мен салық түрлері; 2. Жаппай отырықшылықтың етек алуы (көшпелі және отырықшы мәдениеттерінің өзара әсері) . Орта ғасыр қалалары санының өсуі; 3. Сәулет өнері мен құрылыстың дамуы. Білім мен ғылымның дамуы. Араб жазуының пайда болуы; 4. Діни, жерлеу ғұрыптары мен киім киюдің өзгеруі **(М)** Топтардың жауабы төмендегі критерийлерге сәйкес бағалау парағына бағаланады. Топты бағалау критерийлері: -нақты дәйектермен салыстырмалы талдайды -өз пікірін еркін жеткізеді -тайм-менеджмент сақтайды Топтар қорғау барысында қалған сынып оқушылары дәптерлеріне қажетті ақпаратты жазып алып отырады	***Қосымша-3***
Сабақтың соңы **Ой-толғау кезеңі** **5-мин**	**(Б) Бекіту тапсырмасы «Ақиқат/Жалған»** 1. Қарахан мемлекетінің негізін қалаған Сатұқ Боғра хан /Ақиқат/ 2. Мұса Боғра хан 960 жылы исламды Қарахан мемлекетінің мемлекеттік діні деп жариялады/Ақиқат/ 3. Шығыс Қарахан мемлекеті аумағына Мауараннахр аймағы енді /Жалған/ 4. Батыс Қарахан мемлекеті аумағына Жетісу мен Шығыс Түркістан аймағы енді /Жалған/ 5. Иқта-әлсіз адамның өзінің шамалы жерден алған өнімін өзін және отбасын қорғағаны үшін күштіге төленетін салығы/Жалған/	***Қосымша-5***

5-мин	6. Коммендация- билеушілердің өздерінің туысқандары мен жақындарына сыйлаған жер үлестері, феодалдық жер сыйлықтары /Жалған/ 7. Қарахан мемлекеті дамыған феодалдық-патриархалдық мемлекет /Ақиқат/ **(Б) Рефлексия** Оқушылар кері байланыс парағына өздерінің білімдері қандай дәрежеде игерілгенін көрсетеді. Мысалы, «Менің бүгін білгенім» деген тұсқа оқушылар тапсырмаларды *толық, түгел* түсіндім десе; «Менің бүгін үйренгенім» деген тұсқа оқушылар тапсырмаларды орындауда *сөйлем құрап, өз пікірімді ортаға салып және нақты дәйектермен дәлелдеп* үйрендім деуі мүмкін; ал «Менің байқағаным» деген тұсқа оқушылар тапсырмаларды орындауда *Қарахан мемлекеті исламды мемлекеттік дін деп жариялауына байланысты қазақ жерінде араб мәдениетінің дамығанын байқадым* деп жауап берсе, «Мен келесі мәселелер бойынша көбірек білгім келеді» деген тұсқа *түркілердің исламды қабылдағаннан кейінгі тыныс-тіршілігі туралы араб оқымыстыларының зерттеулері туралы білгім келеді* деп жауап беруі мүмкін. **Үлгі:** -Менің бүгін білгенім. .. -Менің бүгін үйренгенім. .. -Менің байқағаным. .. -Мен келесі мәселелер бойынша көбірек білгім келеді. ..	***Қосымша-6***

БАЛАПАНОВА АҚКӨРКЕМ БАЛАПАНҚЫЗЫ,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
дефектолог - логопеді

КОММУНИКАТИВТІ ДАҒДЫЛАРДЫ ТӘЖІРИБЕДЕ ҚОЛДАНУ

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	4.1.15.3 Тұрған жері мен өз мемлекетінің тарихын білу.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
I. Кіріспе кезеңі 5 мин	- Сәлемдесу. - Баланың сабаққа дайындығын тексеру - Оқушының зейінін сабаққа аудару. - Психологиялық дайындық. - Сәлеметсіңдер ме? - Көңіл -күй қалай? - Бүгін қандай күн?	- Сабаққа зейін қояды		
Тыныс, тіл жаттығуы 20 мин	-Балалар сабақты бастар алдында тыныс жатығуларын жасайық. **Дем шығармау «Шар үру» демді бөліп-бөліп шығару.** (ха-ха-ха) демді бөлген сайын қолымызды қозғалтамыз. Демді шығармау. Тағы да терең дем алу, қолдарын жоғары көтеру (шар үрлеу)	Балалар жаттығуларды орындайды.		

	. Бірден дем шығару, қолдарын төменге түсіру (Ха!) **«Гүлдің жұпар иісін иіскеу»** Гүлді иіскеу арқылы мұрынмен терең тыныс алу. Хош иісін ұзақ иіскеп тұрып тамсану. **«Мұрынмен дұрыс тыныста, ауызбен дұрыс дем шығар»** Шарты: Балалар мұрынмен терең тыныс алып, ауызбен ауаны ұртқа жинамай, жәйменен дем шығарады. Енді саусақ жаттығуларын жасайық. **Мөлдір су** 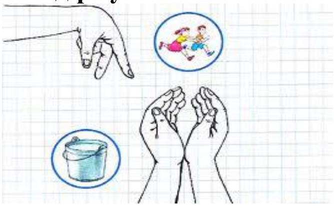 Сылдырлайды мөлдір су, *Саусақтарды судың ағысына ұқсатып қозғалту.* Мөлдір суға қолынды жу. *Қол жуғандай әрекет ету.* Жуынсаң сен әрдайым *Сұқ саусақпен нұсқау* Таза бетің, маңдайың *Бет, маңдайды ысқылау* Тазалықтың досы- *Алақанды жаю.* Су дегенің осы. **«Қолды үрлеп ысқылау арқылы жылыту.** Шарты: аязға тоңған қолдарымызды үрлеп, ысқылап қыздырамыз, жылытамыз. Жылдам-жылдам ысқылаймыз. **«Нан ысу»** -жаттығу (қарындашпен) . Қарындашты екі қолымызбен (алақанымызбен) үстел үстіне қойып, нан ысқандай етіп алға, артқа домалатамыз. - Балалар сабақты бастамас бұрын артикуляциялық тіл жатығуларын жасайық. **-«Ат шауып келеді»** – ауызды кең ашып тілді	Мұғалімнің көмегімен тапсырмаларды орындайды - Мұғалімнің көмегімен тіл жатығуларын толық жасайды.	Жақсы, жарайсыңсындар! -Жарайсыңдар балалар! -Жарайсыңдар! Керемет! 	Карточкалар Суреттер Карточкалар Қима қағаздар Интербелсенді тақта

Жаңа сабақ, қол моторикасын дмытуға 20 мин	таңдайға жапсыру – айыру немесе таңдай қағу. Аталған жаттығулардан тек әр дыбысқа керекті жаттығулар алынады. Тәтті тосап - **«Тәтті тосап»** – жалпақ тілді шығарып жоғары ерінді жалап, тілді ауыз қуысына тереңірек апару. /15 рет қайталау/. • **«Сағат»** – тілді жіңішкертіп ұстап оңға, солға жайлап қозғау керек. Осылай санап отырып 15-20 рет қайталау керек. • **«Саңырауқұлақ»** -ауызды кең ашып, тілді таңдайға жапсыра ұстап тұрып төменгі жақты басып ауызды кең ашып ұстау. • **«Алтыбақан»** – жіңішке тілді ауыздан шығарып біресе мұрынға созып, біресе иекке созу жаттығуды жасағанда ауыз ашық болу керек. Осылай 10-15 рет қайталау керек. **1. Жаңа сабақ.** Сабақтың алғашқы түрлі түзету жаттығуларымен бастай отырып, қалған бөлігінде оқушыларды түзету-дамыту тапсырмалары, ойын түрінде өткіземін. Жаңа тақырыпты Қазақстан Республикасының ән ұранының мәтінімен таныстырып, әр адамның өз Отанын, әнұранын жатқа білу Отан алдындағы парызы деп оқушыларды туған жерді, елді сүюге, құрметтеуге, ұлтжандылыққа тәрбиелеу мақсатында ән ұранын хормен айтқызамын. Тарихтың қалыптасып, дамуы оқушылардың көңілін «шежіре», «тарих атасы» деген жаңа сөздерге аударып, тек батыста ғана емес, ертеде қазақтарда да ауызша тарих айту дәстүрінің болғандығының, ол ұрпақтан-ұрпаққа сөз бен жадтың нәтижесінде жеткендігін атап айтамын. Қазақ шежіресінде «Атамыз Алаш, керегеміз «ағаш» деген сөздің мағынасы туралы айтып өтемін. Бұлар **«Шежіре»** - еста сақтау, жадыдағы білім, рухани қазына. «Батыста тарих атасы – Геродот, Шығыстың тарих атасы – Сыма-Цян» деп жазып қоямыз. *1.* Тақтаға «Алтын киімді адам» суретін іліп қоямын және ежелгі және орта ғасырларға жататын ата-бабаларымыздың үй-жайлары, киім-кешектері, ішкен тамағы, рухани	- Мұғалімнің көрсетуімен суреттерге сүйене отырып, сұрақтарға жауап береді.	 	Видеоролик

	білімі туралы деректер- тарихи ескерткіштердің салыстырмалы суреті ілінеді. **Алтын адам** (5 ғ.) — Алматы облысы Есік қаласының солтүстігіндегі Есік өзенінің сол жақ жағалауындағы темір дәуірінен сақталған сақ обасынан табылған алтын киімді сақ жауынгерінің мүрдесі. 1969-1970 жылдары археолог К. А. Ақышев тапқан. Топырақ қорғандармен ұштасып жатқан қорым солт-тен оңт-ке қарай 3 шаршы км жерді алып жатыр. 40-тан астам обадан тұратын қорымның оңт. шетінде биікт. 6 м, диаметрі 60 м үйінді төбе астынан екі қабір ашылды. Біреуі ертеректе тоналған. **2. Түзету – дамытушылық кезең: Қол моторикасын және есте сақтау қабілетін дамыту.** **1-тапсырма.** Мына қызықты адамдарға 10 секунд мұқият қара. Есіңе сақтауға тырыс. Содан кейін мен суреттерді алып тастағанда есіңде қалған суреттерді дәптерге сал 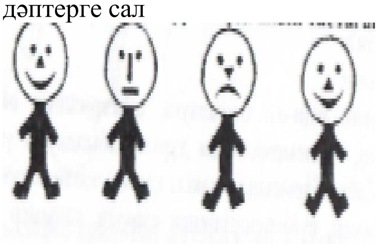 **2-тапсырма. «Қайсысы жетіспейді?»** Геометриялық фигуралар қатары беріледі, оқушылар 1 минуттай қарайды, келесі суретте осы фигуралардың біреуі алынып тасталады, оқушылар соны табуы керек. Оқушының психологиялық күйін анықтауға арналған әдіс. - Сенің алдында 7 түс тұр. Әрқайсысы белгілі бір көңіл күйге сәйкес келеді. Ойлан қазір сенде қандай көңіл күй? Соған сәйкес түсті таңда. **Қызыл –** қуаныш **Сары –** жағымды **Жасыл –** тыныштық **Көк –** мұңды	- Сұрақтарға шамасы келгенше жауап береді Жаттығуды қызығушылықпен орындайды	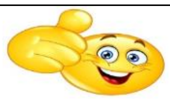	

	Күлгін – қауіп-қатерлі, қорқынышты **Қара –** жаман **Ақ –** жауап беруге қиналамын.			
Сабақты бекіту	**3) Сергіту сәті:** Алға қарай бір адым, Артқа қарай бір адым, Бір орнымда қозғалып, Кезек басып тұрамын, Жоғары, төмен қарайық, Орнымызды табайық.	. - Жаттығуды орындайды		
Сабақтың соңы	-Балалар, біз бүгінгі сабақта біз не істедік? - Не білдік?	- Туған еліміздің тарихымен таныстық; - Тыныс алу ережелерін білдік.		
Үйге тапсырма	Берілген үлгі бойынша жаз.			

МИЗАМ АЛЬБИНА РОМАНҚЫЗЫ,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәні мұғалімі

ШӘКӘРІМ ҚҰДАЙБЕРДІҰЛЫ «ЕҢЛІК - КЕБЕК» ДАСТАНЫ. ТАҚЫРЫБЫ МЕН ИДЕЯСЫ

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	8.1.2.1 әдеби шығарманың идеясы мен пафосын ұлттық мүдде тұрғысынан ашу;
Сабақтың мақсаты	• Ақпараттар ретін анықтау • Әдеби шығарманың сюжетін анықтау • Идеясы мен тақырыбын анықтау
Сабақтың барысы	

Сабақтың кезеңі/уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы **Өткен сабақты қайталау. 5 минут**	Үй тапсырмасын сұрау. **«6 неліктен? »** стратегиясы арқылы үй тапсырмасын сұрау. Оқушыларға ақын өміріне байланысты 6 неліктен деп басталатын сұрақтар даярлап келу тапсырылған. **1**. Неліктен Шәкәрім Құнанбайдың тәрбиесінде	Өткен тақырыпты еске түсіреді. Үй тапсырмасын айтады. Неліктен?	**ҚБ «Шапалақ »**	 Слайд

Ұйымдастыру кезеңі **Жаңа сабақ** **6 минут** **Топқа бөлу**	болды? Өйткені әкесі Құдайберді ақынның 8 жасында қайтыс болған. **2**. Неліктен Шәкәрімді өз заманының ең білімдар тұлғаларының санатына қосады? Өйткені ақын араб, парсы, орыс тілдерін жетік меңгерген. **3**. Неліктен ақын қоғамдық – саяси қызметтен іргесін аулақ ұстады? Өйткені ақын таза шығармашылық жұмыспен шұғылданғысы келді? **4**. Неліктен НКВД жендеттері ақынды атып өлтірді? Өйткені Шыңғыстаудағы көтерілісті ұйымдастырды деген айып тақты. **5**. Неліктен Шәкәрімді екі рет ақтады? Өйткені 1959 жылғы ақталуы сәтсіз болды, оның өлеңдерін баспаға ұсынғандар мен жариялағандар да жазаға ұшырады. **6**. Неліктен оның алғашқы ақталуы тарихта қалды? Өйткені бұл – ақынның азаматтық ақталуы деп саналды. **Видеоролик көрсету.** **Жаңа сабақты түсіндіру** **Әдеби теориялық білім.** ДАСТАН (парс. сөзі – тарихи әңгіме, ертегі, батырлар жыры) – халық ауыз әдебиетіндегі эпикалық жанр, өлең түріндегі уақиғалы шығарма. Көбінесе бұрыннан белгілі ертегі сюжеттерінің, аңыз, хикаялардың әдеби өңделген түрі болып келеді. ПОЭМА (грек. poiema – туынды, шығарма деген мағынада) – оқиғаны өлеңмен баяндап айтатын, кейде жыр-толғау түрінде келетін көлемді шығарма. Сюжетті оқиға желісін ширақ өрістетіп, кейіпкерлердің іс-әрекетін бейнелеуге негізделеді. Қорапшадағы екі түсті қағаздар арқылы топқа бөліну (Қызыл түс-Еңлік тобы, көк түс-Кебек тобы)	сұрақтарын бір-біріне қояды		https: //youtu. be/ SSwFD3lx4Tg Слайд Түрлі түсті қима қағаздарды таңдайды
Сабақтың ортасы. **1-тапсырма** **Топтық жұмыс**	**«Ойлан. Жұптас. Бөліс» әдісі.** Топтарға поэма бөлімдері таратылады. Оқушылар мәтінмен жеке танысады, жұбымен талқылайды, топпен талдайды. Әр топтан оқушылар	**Дескриптор** ➢ Әдеби шығарманың сюжетін түсінеді, талдайды.	**ҚБ** **«От шашу әдісі»**	

7минут **2-тапсырма. Ойын** **5минут** **Сергіту сәті** **5 минут** **3-тапсырма. «Мен автор болсам. .. »** **7 минут**	өз бөлімдері бойынша баяндайды. **Кебек тобы.** Кебектің Нысан абызға бал аштыруы. Кебектің Еңлікпен кездесуі **Еңлік тобы.** Еңлік пен Кебектің елден қашуы. Жырдың аяқталуы Бағалау критерийі Білім алушы • Әдеби шығарманың сюжетін түсінеді, талдайды, өз ойын жеткізеді. **«Ақылды доп» ойыны** Сұрақтарға жауап беру арқылы оқушылар сабақ меңгереді **«Мен таптым» ойыны.** 1-7 дейін санау. 7 санының орнына мен таптым сөзін айту. 7 санын айтқан оқушы ойыннан шығады. **«Әңгімеге негізделген жазу»** Оқушылар поэманы өз шеберліктерімен аяқтап жазады.	➢ Оқиғаның басталуы мен байланысуы туралы өз ойын жеткізеді. ➢ Мәтін мазмұнын өзге топтарға баяндайды. ➢ Қойылған сұрақтарға жауап береді. Оқушылар доптағы тақырыпқа байланысты берілген сұрақтарға жауап береді Бір-бірін бағалайды **1**-7 дейін санау. 7 санының орнына «мен таптым» сөзін айтады. Дескриптор ✓ Оқушылар поэмадағы оқиға желісін дамытып жазады. ✓ Мәтіннің көркемдігі ескеріледі. . Бір-бірін бағалайды	**ҚБ «Шапалақ» әдісі** **ҚБ. «Қолыңмен көрсет» әдісі**	Қима қағаздар Себеттегі доптар
Сабақтың соңы **5 минут** **Кері байланыс.**	Қазақ әдебиеті сабағында «TikTok» әдісі арқылы сабақты аяқтау. Үй тапсырмасы. «Еңлік-Кебек» поэмасын оқу	Бір-біріне сабақты тақырып бойынша айтылмай қалған мәселелерді анықтайды. Кері байланыс жасайды. Сабақтан алған әсерімен бөліседі		

БОХАЕВА БОЛГАНАЙ БОХАШОВНА,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
бастауыш сынып мұғалімі

ЖЫЛ МЕЗГІЛДЕРІ, АЙЛАР, АПТА КҮНДЕРІ

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	1.1.3.5 уақытты циферблат бойынша 12 сағаттық форматта анықтау/ уақыт өлшем бірліктерін (минут, сағат, күн, апта, ай, жыл) ажырату;
Сабақтың мақсаты	Жыл мезгілдері, айлар, апта күндерінің ретін біледі уақыт өлшем бірліктерін (минут, сағат, күн, апта, ай, жыл) ажыратады

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру, өзін – өзі тексеру 5 мин **Өткен білімді еске түсіру 5 мин**	**I. Ұйымдастыру кезеңі:** Ширату жаттығулары арқылы жүреді. **«Үш қадам » әдісі** «Қол» бейнеленсе қолымызбен амандасамыз. «Жүрек» бейнеленсе жылы лебіз айтамыз. «Күлкі»бейнеленсе бір-бірімізге сәттілік тілейміз **Үйге берілген тапсырманы тексеру: «Қолшатыр»** әдісі арқылы сандарды тура, кері санау. **1,2,3,4,5,6,7,8,9,10** **10,9,8,7,6,5,4,3,2,1**	Ширату жаттығуларын жасайды. окушылыр тапсырманы орындайды	**Ауызша мадақтау жүреді.** **Дескриптор:** -сурет бойынша салыстырады **Медаль әдісімен бағалау**	 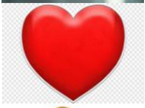
Жаңа білім 20 мин	**«Сұрақ –жауап » әдісі арқылы тақырыпты анықтау** **1) Бір жылда неше мезгіл бар?** **2) Бір жылда неше ай бар?** **3) Бір аптада неше күн бар?** **4) Бір сағатта неше минут бар?** **5) Бір минутта неше секунд бар?** Жарайсыңдар балалар бүгінгі біздің жаңа сабақтың тақырыбымен және мақсатымен танысасыңдар. **Жаңа сабақтың тақырыбы:**	Жаңа сабақтың тақырыбын айтады	**Дескриптор:** - сұрақтарға жауап береді **Ауызша мадақтау жүреді**	

	Жыл мезгілдері, айлар, апта күндері **Мақсаты:** Жыл мезгілдері, айлар, апта күндерінің ретін білетін боласың. **Мұғалімнің көмегімен:1-тапсырма. Топтық жұмыс. «Шеңбер»** ойыны арқылы берілген сұрақтарға жауап жаз. Суретке қарап қай мезгіл бейнеленген анықтап жаз және сол мезгілдің ай аттарын жаз. Мереке күндерінің суретін сәйкестендір. **2-тапсырма. « Фри » әдісі.** **Есепте. Тексер.** 6 + 4=□□ 8 – 7=□ 90 – 50=□□ 30 + 70=□□□ 100 – 60=□□ 20 + 80=□□□	Тапсырманы орындайды. .	**Дескрип тор:** - суретке қарап қай мезгіл бейнеленген анықтап жазады және сол мезгілдің ай аттарын жазады. Мереке күндерінің суретін сәйкестендіреді. **Медаль әдісімен бағалау** **Дескриптор**: -өрнектің мәнін табады және тексереді **Медаль әдісімен бағалау**	оқулық

Сергіту сәті **5 мин**	**3-тапсырма. Тапсырманы орында** **«Қоянның»** суретін көрсету арқылы әуенмен сергіту сәтін жасайды 	Балалар сергіту сәтін іс-қимылмен жасайды.	**Дескриптор**: -апта күндерін тура және кері ретпен атайды. **Медаль әдісімен бағалау**	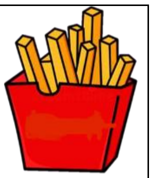
Сабақты қорыту 5 минут	**4-тапсырма. «Білім поштасы»** Бос орындарға тиісті сандарды ата. 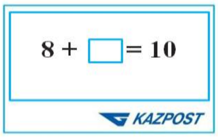 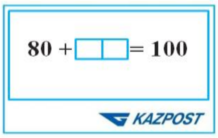 **Қорытындылау. «Паравоз»** әдісі арқылы апта күндерін ретімен орналастыр 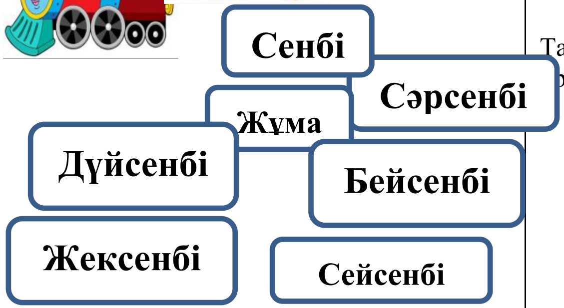 	тапсырманы орындайды. Тапсырманы орындайды.	**Дескриптор**: - бос орындарға тиісті сандарды жазады. **Дескриптор**: -апта күндерінретімен орналастырады. **Медаль әдісімен бағалау**	
Кері байланыс **5 мин**	**«Үкі»** әдісі арқылы кері байланыс 	Кері байланыс жасайды.		Стикер

БОЛАТҚЫЗЫ ЖАНАР,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
Мектеп алды дайындық сыныбы мұғалімі

САНАП ҮЙРЕНЕМІН.1ДЕН-10ҒА ДЕЙІНГІ САНДАР

Осы сабаққа қол жеткізілетін оқу мақсаттары	1-10 көлеміндегі сандарды санауға, тура және кері санауға үйрету. Заттарды саны бойынша салыстырып, олардың реттік нөмерін атау. ойлау қабілеттерін, қиялын, есте сақтап түсіну, сұрақтарға толық жауап беру дағдысын қалыптастыру. Балалардың білімге деген қызығушылығын арттыру, бірлікке, татулыққа тәрбиелеу.	
Сабақ барысы:		
Сабақтын жоспарланған кезеңдері	Сабақтағы жоспарланған іс -әрекет	Ресурстар
Сабақтың басталуы Сабақтың ортасы	Шаттық шеңбері Күннің көзі ашылып, Көкке шуақ шашылсын. Құтты қонақ келіпті, Төрімізге еніпті. Амандасу үлкенге, Тәрбиенің басы ғой. Ал, кәнекей, бәріміз Сәлем дейік үлкенге! Лэпбукпен жұмыс 1-тапсырмасы: «Санды тап» Заттардың санын табу. 2-тапсырмасы: «Таныс сандарды қорша» 1ден -10ға дейінгі сандар туралы бейнеролик көрсету. Бейнероликте көргеніміздей балалар бүгін біз 1ден -10ға дейінгі сандармен танысамыз. 1ден -10ға дейінгі сандарды тәрбиешімен бірге қосылып санау. Сандардың көрші сандары туралы мағлұмат беріп өту. Тақтаға «Бауырсақ» ертегісінің суретін іліп қою. Ертегі қалай басталатынын және де бұл ертегіде қандай кейіпкерлер барын атау. Бауырсақ ертегісінің басы қалай басталушы еді? Канеки кім айтады? . Бүгінгі біздің бауырсақ ертегіміздің ерекшелігі бауырсаққа әр кездескен аңдар «мен сені жеймін» деген сөздің орнына, ерекше әдемі бір өз тапсырмасын береді екен. Бірақ тапсырма бауырсаққа қиын болмас үшін, біз оған көмектессек қайтеді балалар? 1. Қоянның тапсырмасы. «Сәйкес сандарды қос» ойыны. Бұл тапсырмада сурет сандарын реттік сандармен сәйкестендіру 2. Қасқырдың тапсырмасы. «Көршісін тап»ойыны.	 Шаттық шеңберін жасайды Өздеріңе таныс сандарды қоршап сызу Тура және кері санау. Балалардың жауабы. Тапсырманы орындайды Жоғалған сандарды жазу

	Бұл тапсырмада сандардың көрші сандарын табу. Жеке жұмыс: Қояндардың сандар паровозын реттік сандар арқылы тізіп беру. 3. Аюдың тапсырмасы. «Жоғалған сандарды тап»	
Рефлексивті түзетушілік	Сергіту сәті: Қане қанат жазайық Қарлығаш болып ұшайық Ұшып –ұшып алайық Орнымызға қонайық — Балалар бүгін біз қандай сандармен таныстық? — 1ден-10ға дейінгі сандарды тура және кері санату. «Бұлттан жауған сандар» ойыны арқылы балалардың білімін бекіту. Сабақтың соңында балалардың сабаққа жақсы қатысқан балаларды мадақтау.	Сергіту сәтін жасайды Тура және кері санау
Білу	Алған білімдерін толықтырылады	
Өзіне үйренгені	Жаңа білімді түсінеді	
Үйрену	Сұрақтарға толық жауап беруге үйрену	

НУРСУЛТАНОВА КЕНЖЕГУЛ УТЕУГАЛИЕВНА,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
дефектологі
Атырау облысы, Атырау қаласы

МЕКТЕП ҒИМАРАТЫ БОЙЫНША БАҒДАРЛАУ

Ұзақ мерзімді оқу мақсаты:	1.4.4.1 Кеңістікте мектеп бөлмелерінің бір-біріне қатысты орналасуын анықтау. 1.4.4.2 басты маршрутты елестету және онда мұғалімнің басқаруымен қозғалу	
Күтілетін нәтиже	Барлық оқушылар Өзінің мектебі қандай екенін айта алады, үлкен, кішкентай сөздерін қолдана алады.	
	Кейбір оқушылар: алған білімді тәжірибеде қолдану	
Тілдік мақсаттар	Бағдаршам, жаяу жүрінші	
Қажет материалдар	Мектептің, сарқыраманың, көп қабатты үйлердің, театрдың, бағдаршам, ағаштардың макеттері, жол қозғалысы белгілері-тақташалар, қаладағы жол суреті, жаяу жүргінші өтпесінің суреті, құстардың суреттері.	
Сабақ барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	Жоспарланған жұмыс түрлері	Ресурстар
Сабақтың басы	**Ұйымдастыру кезеңі:** Психологиялық дайындық а) Оқушылармен сәлемдесу, сабаққа деген дайындықтарын тексеру, түгендеу. ә) Сабақ мақсатымен, барысымен таныстыру. **Шаттық шеңбер** Дөңгеленіп тұрайық Керегені құрайық. Уықтар боп иіліп, Шаңыраққа киіліп Киіз үйді құрайық. Міне сіздермен біз үлкен киіз үйді құрдық. Осы киіз үй сияқты біздің мектебіміздің қабырғалары мықты болып, шаңырағы биік болсын дегім келеді.	

	Сабақты бастамас бұрын көзге арналған жаттығу жасайық.	
Көз жаттығулары:	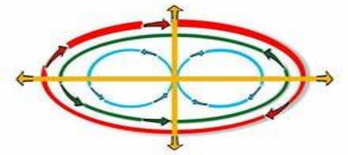	
Жаңа сабақ	Жолға шықсаң далаға, Жол оңай деп санама. Ережені әрқашан Қатаң ұста санаңда. Бөгет болма басқаға Жүрексініп саспа да, Жаңылысса көмектес, Қарттар менен жас бала. Бізді қоршаған орта: жанды және жансыз табиғаттан тұрады. Жанды табиғатқа өсімдіктер мен жануарлар жатады. Ал жансыз табиғатқа жер, ауа, су, тау, тас жатады. Үнемі табиғатта өзгерістер болып тұрады. Жылдың төрт мезгіліне байланысты табиғатта өзгереді. Мысалы: ағаштар мен шөптер көктейді және қурайды. Жаңбыр, бұршақ, қар жауады. Жел, боран соғады. Осының барлығы табиғат құбылыстары (осы кезде жылдың төрт мезгілінің суреттерін көрсету) . **Қыс- зима- winter; көктем- весна-spring, жаз- лето- summer; күз- осень- autunm;** Балалар қыс мезгілінің кереметтере тоқталып кетейік. -Қыс мезгілінде болатын табиғаттың қандай құбылыстарын білесіңдер? (күн суытады, қар жауады, адамдар қалың киімдерін киеді, суда мұздар пайда болады, боран соғады, аяз болады, Жаңа жыл мерекесі болады) . Балалар, енді алдымызда жатқан сызбаларға қарап біз кеңістікте бағдарлау сабағымызда өзіміз оқитын мектеп- интернатымыздан қаламыздағы Махамбет Өтемісұлы атындағы драма театрға дейінгі жолмен жүреміз. Театрда болатын Жаңа жылдық ертеңгілікке қонаққа бару үшін әртүрлі тапсырмлар орындаймыз. **Мектеп- интернаттан сарқырамаға жетуіміз үшін** **1-тапсырмамызды орындаймыз:** - Балалар қараңдаршы жолдың жанында өсіп тұрған ағаштарда нелер отыр? Құстар. - - Дұрыс жыл мезгіліне байланысты қыстап қалатын құстар болады. - - Қазір жұмбақ жасырамын сендер шешіп көріңдер **Жұмбақтар:** Қонып алып жарға, Қарқылдайды (қарға) Өзі сақ, өзі ұзын, Шықылықтап тұрмайды. Құйрығы ұзын, өзі бұтақтан бұтаққа ауысқан, Бұл қандай құс (сауысқан) - Қыстап қалатын құстар: Қарға, сауысқан, торғай, суық торғай, сары шымшық **Тапсырма «Қарғаның суретін құрастыру»** (5 бөлшектен тұратын сурет құрастыру) **Келесі сарқырамадан жаяу жүргіншіге арналған жолмен өтеміз. Ол үшін 2- тапсырманы орындаймыз:** **Мына белгі нені білдіреді?** **Жауабы:** Жаяу жүргіншілер өткелі. **Жаяу жүргінші – пешеход – pedestrian** Кәне балалар, енді ақ тростьтың көмегімен осы жаяу жүргіншілерге арналған жолмен жүріп көрейік. .	

Сабақты қорытындылау:	Келесі бағытымыз бағдаршамға жету. Ол үшін **3- тапсырманы орындаймыз: Берілген геометриялық пішіндерден бағдаршамды тұрғызу. Бағдаршам – светофор – traffic light.** 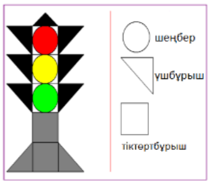 Келесі бағытымыз бағдаршамнан орталық алаңға жету. Ол үшін **4 тапсырманы орындаймыз: Ойын «Бауырсақ»** **Шарты:** Екі бала ортаға шығып, байлаулы көзбен қағаз бетіне күлімдеп тұрған бауырсақтың суретін салады. Орталық алаңға да жеттік, келесі тапсырмамыз **Ойын: «Не артық**? » **Мақсаты:** балалардың логикалық ойлау қабілетін дамыту. **Шарты**: балалар суреттің ішінен артық заттарды табады. (үлкейткіш эранды пайдалану арқылы тапсырманы орындау) Енді барлығымыз осы алаңға шыршаны қою үшін тапсырмада берілген шыршаның суретін аяқтап, алаңға шырша қояйық. Ол үшін соңғы тапсырмамызды орындаймыз. **5- тапсырма:** 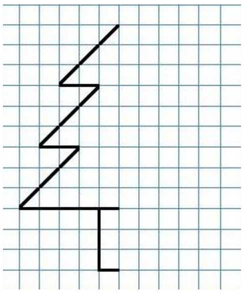 - Жарайсыңдар балалар бүгінгі сабағымыздың соңғы бағытына да жеттік. Енді алаңда тұрған шыршаны айналып **сергіту сәтін** орындайық. - Қыс мезгілінің белгілерін есімізге түсірейік. - Балалар: Қар жауады, аяз болып, боран соғады. - - Ендеше, боран соққанын қимылмен қалай көрсетеміз? - (Балалар қолдарын жоғары көтеріп, гуілдейді) - - Қатты аяз болып, тоңғанда не істейміз? - (Қолдарын қусырап, аяқтарын топырлатады) - - Ал, күн шыққанда не істейсіңдер? - (Алақай, деп қолдарын көтереді) - - Жарайсыңдар балалар! - Бүгінгі сабағымызды осымен аяқталды.

КАРАСАЕВА НАДЕЖДА ТУЛЕШОВНА,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
Бастауыш сынып мұғалімі

ТҰСАУКЕСЕР ЖЫРЫ

Оқу бағдарлама-сына сәйкес оқыту мақсаттары	1.2.2.1 мұғалімнің қолдауымен мәтінде кім (не) туралы айтылғанын анықтау; 1.4.1.2. мұғалімнің қолдауымен сөзді дұрыс тасымалдауды, тасымалданбайтын сөздерді білу; 1.4.1.1. айтылуы мен жазылуы бірдей сөздерді көшіріп жазу және есту, есте сақтау арқылы жазу;			
Сабақтың мақсаты	Өлеңде не туралы айтылғанын анықтау Сөзді дұрыс тасымалдауды үйрену			
Сабақ барысы				
Сабақтың кезеңі/ уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурс тар**
Сабақтың басы **3 мин** **7 мин**	**Ұйымдастыру кезеңі: Психологиялық ахуал орнату.** **«Шаттық» шеңбері** «Сөз моншақ» әдісі арқылы үй тапсырмасын еске түсіру	Оқушылар Күн көзіндей күлімдеп, Көңілді болып жүрейік. Қазіргі болар сабаққа, Жүректен ақ жол тілейік. Сәттілік, -деп бір-біріне сәттілік тілейді. Кішкене допты бір-біріне беру арқылы сұрақ қойылып, үй тапсырмасына жауап алынады. Тасымал ережесін қайталау.	Мадақтау Жарайсың! , Керемет! Жақсы!	Слайд, суреттер буындар плакат тар, көр некіліктер Видео сабақ Шағын видео сабақ көрсет
Сабақтың ортасы **8 мин**	**«Миға шабуыл» әдісі** Сурет көрсету арқылы қандай өлеңмен танысатындарын табу Сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарлау	Тақтада берілген сөздерді буынға бөліп жазады Тұсаукесер жыры Сұрақ-жауап алу Өлең неге тұсаукесер жыры деп аталған? Бұл өлеңді қай кезде айтады? Үйде бөпелерің бар ма? Тұсаукесер жасалды ма? 1. өлеңнің мазмұнын айтады 2. бірінші сұраққа жауап береді 3. екінші сұраққа жауап береді	Мадақтау Жұлдызшалар **Дескриптор:** -өлеңнің мазмұнын айтады -таныс емес сөздің мағынасын ашады -бірінші сұраққа жауап береді -екінші сұраққа жауап береді	суреттер

10 мин	**1-тапсырма** **«Сөз ойла, тез ойла» ойыны** 2-жаттығу Буындардан сөз құрау Көз жаттығуы Сергіту сәті **ЕББҚ** Сөздерді буынға бөліп жаз.	4. үшінші сұраққа жауап береді ДА ЛА ҚА ЛА КІ ТАП ДӘП ТЕР Буындардан сөз құрап жазады	-үшінші сұраққа жауап береді **Дескриптор:** -буындардан сөз құрап жазады **ЕББҚ** Дескриптор: -сөздерді буынға бөліп жазады	Оқулық 2- жаттығу 39-бет Тақтада
9 мин	**3 – тапсырма** **Жеке жұмыс** **«Көркем жаз» әдісі** Өлеңді көшіріп жаз. Қарамен жазылған сөздердің қалай тасымалданатынын жазып көрсет. **ЕББҚ** Өлеңді көшіріп жаз.	1. өлеңді көшіріп жазады 2. жолдың жоғары және төмен сызықтарын сақтайды 3. бірінші сөздің қалай тасымалданатынын түсініп жазады 4. екінші сөздің қалай тасымалданатынын жазады	«Отшашу» арқылы бір-бірін бағалау **Дескриптор:** -өлеңді көшіріп жаза алады - жолдың жоғары және төмен сызықтарын сақтап біледі - бірінші сөздің қалай тасымалданатынын түсінеді -екінші сөздің қалай тасымалданаты-нын жазады	Оқулық 3 –жаттығу 40-бет Ламинат қаламсап
Сабақтың соңы **8 мин**	**Кері байланыс** **«Ат шабыс» әдісі (Бағалау)** Бүгінгі сабақты толық түсіндім (9,10) Бүгінгі сабақты түсіндім, сұрағым бар (7,8) Бүгінгі сабақты түсінбедім (5,6)	Сұрақ жауап беріп, қорытынды шығарады Бүгінгі сабақтан алған білімдерін сабақ бойына орындаған тапсырмасының нәтижесіне қарай жинаған баллдарын санап, анықтайды.	Мадақтау Жарайсың! , Керемет! Жақсы! Талпын!	Таяқшада ғы жұлдыз дар

МАҚСОТОВА НҰРАЙ АНАРБЕКҚЫЗЫ,
Учительница начальных классов
«Областная специальная школа- интернат» КММ
Атырауская область, город Атырау

ОСОБЕННОСТИ РЕБЕНКА С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Задержка психического развития (ЗПР) – это темповое отставание развития психических процессов и незрелость эмоционально-волевой сферы у детей, которые потенциально могут быть преодолены с помощью специально организованного обучения и воспитания. Задержка психического развития характеризуется недостаточным уровнем развития моторики, речи, внимания, памяти, мышления, регуляции и саморегуляции поведения, примитивностью и неустойчивостью эмоций, плохой успеваемостью в школе. Диагностика задержка психического развития проводится коллегиально комиссией в составе медицинских специалистов, педагогов и психологов. Дети с задержкой психического развития нуждаются в специально организованном коррекционно-развивающем обучении и медицинском сопровождении.

Задержка психического развития представляет собой обратимые нарушения интеллектуальной и эмоционально-волевой сферы, сопровождающиеся специфическими трудностями в обучении.

Особое внимание при работе с такими детьми уделяется развитию:

- познавательных процессов (восприятия, внимания, памяти, мышления) ;
- эмоциональной, сенсорной и моторной сферы с помощью игровой терапии, сказкотерапии, детской арт-терапии.
- коррекции нарушений речи в рамках индивидуальных и групповых логопедических занятий.

Нарушения интеллекта у детей с задержкой психического развития носят легкий характер, однако затрагивают все интеллектуальные процессы: восприятие, внимание, память, мышление, речь.

Восприятие у ребенка с ЗПР фрагментарно, замедленно, неточно. Отдельные анализаторы работают полноценно, однако ребенок испытывает трудности при формировании целостных образов окружающего мира. Лучше развито зрительное восприятие, хуже – слуховое, поэтому объяснение учебного материала детям с задержкой психического развития должно сочетаться с наглядной опорой.

Восприятие. Замедленно и фрагментарно. Могут возникать трудности при формировании зрительных образов. Это нужно учитывать при обучении, то есть для лучшего усвоения материала, таким детям необходимы наглядные пособия.

Внимание у детей с задержкой психического развития неустойчиво, кратковременно, поверхностно. Любые посторонние стимулы отвлекают ребенка и переключают внимание. Ситуации, связанные с концентрацией, сосредоточенностью на чем-либо, вызывают затруднения. В условиях переутомления и повышенного напряжения обнаруживаются признаки синдрома гиперактивности и дефицита внимания.

Память у детей с задержкой психического развития характеризуется мозаичностью запоминания материала, слабой избирательностью, преобладанием наглядно-образной памяти над вербальной, низкой мыслительной активностью при воспроизведении информации, мозаичность запоминания материала.

У детей с задержкой психического развития более сохранно наглядно-действенное **мышление**; более нарушенным оказывается образное мышление ввиду неточности восприятия. Абстрактно-логическое мышление (логические, теоретическое мышление) невозможно без помощи взрослого. Дети с задержка психического развития испытывают трудности с анализом и синтезом, сравнением, обобщением; не могут упорядочить события, построить умозаключение, сформулировать выводы.

Речь

Специфика речи у детей с задержкой психического развития отличается искажением артикуляции многих звуков, нарушением слуховой дифференциации, резким ограничением словарного

запаса, трудностью произвольного контроля за грамматическим оформлением речи, затруднениями построения связного высказывания, речевой инактивностью. Причинами речевой инактивности могут быть: барьеры личного свойства (боязнь задать глупый вопрос, выглядеть хуже других и др.); заниженная самооценка или неустойчивость самооценки; страх перед аудиторией; отсутствие интереса к проблеме или неспособность «окунуться» в нее; низкий уровень подготовленности, неумение передать мысль словами и т. д.

Наиболее часто задержка психического развития сочетается с задержкой речевого развития, нарушениями письменной речи (дисграфией и дислексией) . Дислексией называют расстройство способности читать, дисграфией — писать

Эмоциональная сфера

Личностная сфера у детей с задержкой психического развития характеризуется легкой сменой настроения, внушаемостью, безынициативностью (не проявляющий инициативы, активности; пассивный) , безволием, эмоциональной лабильностью, незрелостью личности в целом.

Эмоциональная лабильность – характеризующийся легкостью развития аффективной реакции в ответ на слабые и умеренные раздражители. Ученикам свойственна плаксивость, пугливость, вспышки раздражения и гнева, смущение, открытая демонстрация радости. Настроение переменчивое, эмоции выраженные, на пике переживаний снижается самоконтроль и способность объективно оценивать ситуацию. Основной диагностикой занимается психиатр, используется метод беседы, наблюдения.

Могут отмечаться аффективные реакции, агрессивность, конфликтность, повышенная тревожность. Дети с задержкой психического развития часто замкнуты, предпочитают играть в одиночку, не стремятся контактировать со сверстниками. Игровая деятельность детей с задержкой психического развития отличается однообразием и стереотипностью, отсутствием развернутого сюжета, бедностью фантазии, несоблюдением игровых правил. Особенности моторики включают двигательную неловкость, недостаточную координацию, часто – гиперкинезы (неуправляемые движения в виде подергиваний, вздрагиваний и других жестов) .

Отставание темпа психического развития ребенка от возрастных норм может и должно быть преодолено. Дети с задержкой психического развития обучаемы и при правильно организованной коррекционной работе в их развитии наблюдается положительная динамика. С помощью педагогов они способны усвоить знания, умения и навыки, которые их нормально развивающиеся сверстники осваивают самостоятельно.

МЫРЗАШ ПЕРИЗАТ ХАСАНҚЫЗЫ,
учитель начальных классов
КГУ «Областная специальная школа-интернат»
Управления образования Атырауской Области

ЕДИНСТВЕННОЕ И МНОЖЕСТВЕННОЕ ЧИСЛО СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ. ЖАНРЫ УСТНОГО НАРОДНОГО ТВОРЧЕСТВА

Цели обучения в соответствии с учебной программой	2.1.2.1 определять в прослушанном тексте, что хотел сказать автор/в чем он хотел нас убедить (используя опорные слова) ; 2.2.3.1 формулировать вопросы с опорой на ключевые слова, отвечать на вопросы по содержанию прочитанного; 2.3.8.1 различать имена существительные, прилагательные, глаголы, предлоги; определять их роль в предложении.
Цели урока	Узнать, как изменяются имена существительные.

Ход урока

Этап урока/ Время	Действия педагога	Деятельность ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 0-3 мин	**Создание положительного эмоционального настроя.** Каждый день, всегда, везде, На занятиях, в игре, Смело, четко говорим И тихонечко сидим. Слушаем, запоминаем, Ни минутки не теряем	Дети приветствуют учителя.		
Середина урока 4-40 м ин	**1**. А теперь, ребята давайте напишем в тетради число и классная работа. **________февраля** **Классная работа** **2. Чистописание.** **Ребята запишите в тетради пословицу, соблюдая высоту, ширину и наклона букв.** Запись пословицы с соблюдением высоты, ширины и наклона прописных и строчных букв, их соединений. **Говорить легко, делать трудно.** (Запись в тетради) **Работа с пословицей по плану:** 1. Чтение пословицы. **Прочитайте пословицу.** 2. Выяснить смысл пословицы в целом: о чём она и чему учит? (Смысл пословицы: Что любую работу надо делать руками, а не болтать) . **Дескриптор:** ***Записывают пословицу в тетради.*** ***Читают и говорят в чём смысл пословицы.*** **3. Актуализация жизненного опыта. Целеполагание.** Б) с.47 № 1. (Рисунок на доске) **Посмотрите на доску (монитор) .** -Исследуйте слова на волшебном цветке. - К какой части речи они относятся? (Эти слова относятся к существительному, и отвечают на вопрос ЧТО) . **Давайте, ребята составим и запишем предложение с любым словом.** **-Запишите предложение в тетради красиво и чисто, соблюдая правило каллиграфии.** (Составляют предложение со словом сказка и записывают в тетради. ***Мы любим читать и слушать сказки***) . - А, теперь дети я хочу вам задать вопрос. Расскажите о жанрах устного народного творчества. (К жанрам устного народного творчества относится Легенды,	Оформляют тетради. Работают с пословицей по плану. Формулируют тему урока. Отвечают на вопросы. Записывают слова парами. Читают правило, отвечают на вопросы. Записывают слова, ставят знак ударения. Читают рубрику, отвечают на вопросы.	ФО. Оценивается уровень развития речи. ФО Оценивается каллиграфия ФО Знаю, что такое фольклор. ФО № 2 (10 б.) Минус 1 балл за допущенные ошибки. ФО № 3 По 1 б. за каждое слово. 1 б. правильно поставил ударение 1 б. за каллиграфию.	Учебник с. 47-48 тетрадь

	сказки, баллады, частушки, поговорки, пословицы) . **Дескриптор:** ***Исследуют слова на листке.*** ***Составляют и записывают предложение в тетради.*** ***Рассказывают о жанрах устного народного творчества.*** -Подумайте, что будем изучать на уроке. **4. Физминутка** **5. Работа по теме урока.** **с. 47 № 2.** Посмотрите, на мониторе записаны слова. **Книга- Книги, Кукла- куклы, Яблоко- яблоки, Машина – машины.** -Скажите, что вы можете сказать про эти слова? (Это имена существительные) -Да, ребята эти слова имена существительные. -Докажите, что это имена существительные. **(Они отвечают на вопросы КТО? И ЧТО?)** **Имена существительные употребляются в единственном числе, если они называют один предмет (например; показываю одну книгу) , и во множественном числе (показываю две книги) .** -Запишите слова парами, выделите окончание. Б) Работа с правилом (Чтение правило 1 ученика.) -Прочитайте правило. -Сколько предметов обозначает единственное число? -Сколько предметов называют во множественном числе? **Дескриптор:** ***Определяют, к какому числу относятся слова существительные.*** ***Читают правило.***		ФО Знаю, числа имён существительных. Затрудняюсь назвать. 	
Конец урока 41-45 мин	**Итог урока. Рефлексия.** Единственное число обозначает …предмет. Множественное число называет … предметов. **Домашнее задание**: с.48 № 3	Дети отвечают на вопросы. Проводят самооценку работы на уроке.	 Дети рисуют смайлику рот: Работал отлично, всё понял Работал хорошо, есть ошибки Много ошибок	Картинка смайлик

НИЕТКАЛИЕВА САЯГУЛЬ УМИРЗАХОВНА,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің тәрбиешісі

КӨҢІЛДІ ҚЫС

Мақсаты: Балалардың қыс туралы түсініктерін кеңейтіп, қысқы ойындар мазмұнын меңгерту. Бала денесін ойын арқылы қозғалысқа келтіріп, таза ауада шынықтыру. Эстафетаға қызығушылығын ойын арқылы қалыптастыру.
Методикалық әдіс: Ойын эстафета, эстафета мазмұны, түсіндіру, үйрету.
Көрнекіліктер: Шана, аққала, қар, күрек, арқан.
Эстафетаның жүру барысы:
Жүргізуші: Балалар шеңбер бойында бір- бірімізге тілек айтайық
Тілек шеңбері
Балалар алаңда дөңгеленіп шеңбер жасап тұрып, бір-бірінің алақандарын беттестіріп тілектер айтады.
1. Ауамыз таза болсын
2. Денсаулығымыз мықты болсын
3. Ойын қызықты болсын
4. Жарыс көңілді болсын
5. Жеңімпаздар көп болсын

Балалар музыка ырғағымен айналып жай жүріп, сонан соң жүгіріп келіп, аяқ-қол былшықеттеріне арналған сергіту жаттығуларын жасайды.

Қозғап барлық денеңді
Қолды қатты соқ енді.
Тақылдатпай таяқты
Ақырын бас аяқты.
Иықты артқа ысырып,
Басты төмен саламыз.
Жаттығу жасап осылай,
Біз шынығып аламыз.

Тәрбиеші: Балалар, эстафетаға ұпай қойылады, сондықтан ұпай қоятын әділ қазылар алқасымен таныстырайын
Мектеп интернат директоры: Тулепова Л. Ж.
Тәрбие ісі жөніндегі орынбасары: Галиева. Б. К.
Эстафета түрінде өтетін болған соң, балаларды екі топқа бөлеміз.
Тұлпар тобының мүшелері: Жарас, Тілеужан, Рауан, Артур, Асылжан, Ерасыл.
Сұңқар тобының мүшелері: Жантас, Нұрислам, Сабина, Расул, Нұрасыл, Мадияр.
Ойын №1 «Жолды қардан тазарту».
Мазмұны: Балалар қолдарына күрек алып екі жақтан қарсы жүріп, жолды қардан тазартады. Қай топтың балалары жолды ұзын етіп тазартса сол топ жеңеді.
Ойын №2 «Шанамен жарысу».
Мазмұны: Екі топтың үлкен балалары бір баланы шанаға отырғызып сүйреп мәре сызығына дейін жарысады. Ойынға балалар түгел қатысады. Қай топ бұрын жетеді, сол топ жеңеді.
Балалар, біз келесі ойынды ойнамас бұрын жұмбақ шешейік. сол жұмбақтың шешуі арқылы келесі ойынымыздың атауын анықтаймыз.

Шелек қалпақ басында,
Сәбіз екен танауы.
Қыста қардан жасалар,
Тауып көрші сен оны.
(аққала)

Ойын №3 «Аққала».
Мазмұны: балалар дайын тұрған қардан аққала құрастырады. Оның көзін, мұрнын, аузын жапсырады. Басына телпек кигізіп, қолына сыпырғыш ұстатады. Қай топтың балалары бұрын болса, сол топ жеңеді.
Ойын №4 «Арқан тартыс».
Мазмұны: ойынға қатысушылар бойларына қарай қатарға тұрады да, ойын жүргізушінің бұйрығы бойынша «бір», »екі» деп санап шығады. Арқанның қызыл мата байлаған жерін жерге сызылған белгі-сызықтың үстіне дәл келтіреді де, екі жақтың ойыншылары арқанның сол белгісінен бастап бірінің артынан бірі қос қолдап ұстап, тартып тұра қалады.
Қорытынды
Тәрбиеші: Эстафетаға балалар өте жақсы қатыстыңдар. Ал, ендеше әділ қазылар алқасы әділ бағаларын беріңіздер. Әділ қазылар сайыстың шартары бойынша қортынды шығарып, жеңімпаздарды жариялай отырып, марапаттайды.

Уа, халқым, назар аудар денсаулыққа!
Өмірде бақыттысың денің сауда.
Денсаулық терең бақыт деген сөзді
Құр айтпаған ұлы Абай атамыз да-дей отырып, барлығыңызға дендеріңіз сау болсын деген тілекпен сайысымызды аяқтаймыз.

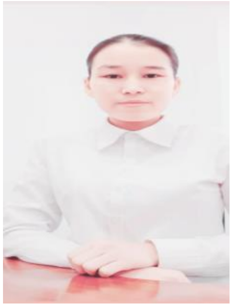

МӘЖІКОВА ТОҒЖАН ӘЗИДОЛЛАҚЫЗЫ,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
бастауыш сынып мұғалімі

ПАЙДАЛЫ ҚАЗБАЛАР ЖАНА МА?

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	4.3.4.1. кейбір пайдалы қазбалардың (мұнай, көмір, табиғи газ) қолданылу саласын анықтау 4.3.4.2. Қазақстанның негізгі пайдалы қазбалары өндірілетін кен орындарын картадан көрсету 4.1.2.2. алынған нәтижені оқушы таңдаған формада ұсыну
Сабақтың мақсаты	-Қандай пайдалы қазбалар жанғыш деп аталатынын біледі; -Жанғыш пайдалы қазбалардың қалай пайда болатынын біледі; -Жанғыш пайдалы қазбалардың шарты белгілерімен танысады;
Сабақтың барысы	

Сабақтың кезеңі// уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақ тың басы 3 минут **Өткенді пысықтау 5 минут** **Сабақ тың ортасы 20 минут**	**I. Ұйымдастыру кезеңі:** Ширату жаттығулары арқылы жүреді. **«Үш қадам » әдісі 1.** Көңіл – күйіміз қандай? (қол бұлғау) **2.** Сабаққа дайындықтарың қалай? (шапалақтау) **3.** Сабаққа ынталарың қандай? (басбармақ көрсету) **«Жұмыртқа аршу»** әдісі арқылы үй тапсырмсын пысықтау 1. Пайдалы қазбалар деген не? 2. Пайдалы қазбалар нешеге бөлінеді? 3. Кенді байыту деп нені айтады? 4. Кенді пайдалы қазбалар нешеге бөлінеді? **« Үшіншісі артық»** әдісі арқылы берілген суреттерден тақырыпқа қатысы жоқ суреттерді алып тастау 	Ширату жаттығуларын жасайды. тапсырманы орындайды	Ауызша мадақтау жүреді **Дескриптор:** -сұрақтарға жауап береді. **Бағалау смарт сағат** **Дискриптор:** - суреттер арқылы тақырыпты анықтайды.	

Сергіту сәті **2 минут**	**Жаңа сабақтың тақырыбымен мақсатын таныстыру** **Көмір, мұнай, газ – жанғыш пайдалы қазбалар.** Жанғыш пайдалы қазбаларға не жатады? Тас көмірдің неше түрі бар? Мұнай дегеніміз не? Мұнаймен қоса жер астынан не шығады? Елімізде мұнай мен газға бай өлке? Мұнай кен орындары картада қалай бейнеленеді? **Есте сақта!** **Пайдалы қазбалар – жер қойнауынан немесе жер бетінен қазып алынатын тау жыныстары. Бұл табиғат байлықтары адамның қажетіне жаратылады.** **Көмір – қара немесе қарасұр түсті жылтыр тас тәрізді қатты пайдалы қазба.** **Мұнай – әдетте, қара түсті сұйық, қоймалжың зат.** **Газ – көзге көрінбейді және оның иісі болмайды.** «**Пазл құрастыру**»ойыны. Газ, көмір, мұнай суреттерін құрастыр 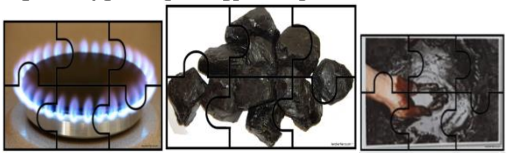 **«Нейро жаттығу»** әдісі арқылы әуенмен сергіту сәтін жасайды **Ойлан.** Картадан еліміздің қай жерлерінде мұнай мен газ өндіріледі? 	тапсырманы орындайды.	**Дескриптор:** - газ, көмір, мұнай суреттерін құрастырады **Бағалау смарт сағат** **Дескриптор:** - картадан еліміздің қай жерлерінде мұнай мен газ өндірілетінін табады **Бағалау смарт сағат** **Дескриптор:** -тақырыпты бекітуге арналған тестілік тапсырмаларды орындайды **Бағалау смарт сағат**	оқулық

Сабақты қорыту 10минут	**Қорытындылау**. Тест тапсрмалары арқылы сабақты бекіту. 1. ***Тас көмірдің ең сапалы түрі:*** А) антрацит Ә) көмір Б) мұнай 2. ***Мұнаймен қоса жер астынан не шығады?*** А) көмір Ә) металл Б) газ 3. ***Мұнай кен орындары картада қандай шартты белгімен белгіленеді*** А) үшбұрыш Ә) мұнара Б) дөңгелек 4. ***Мұнайды арнайы пеште қыздыру нәтижесінде одан не бөлініп алынады?*** А) бензин, жермай, бағалы заттар Ә) бензин, газ, отын Б) үй тұрмысына қажетті заттар 5. ***Тас көмірдің қай түрі жалтырап тұрады және қызуы күшті?*** А) антрацит Ә) көмір Б) мұнай 6. ***Біздің еліміздегі тас көмірдің басты кен орындары?*** А) Ақтау, Маңғыстау Ә) Атырау Б) Қарағанды, Екібастұз 7. ***Мұнай -. .. ..*** А) майлы, қоймалжың сұйық зат Ә) жанатын, қатты зат Б) болаттай берік металл			
Кері байланыс 5 минут	**«Сандық»** әдісі арқылы кері байланыс 	Кері байланыс жасайды		

ИСАБАЕВА ҰЛДАЙ ҚУАНДЫҚҚЫЗЫ,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
дефектолог - логопед

ПСИХИКАЛЫҚ ДАМУЫ ТЕЖЕЛГЕН БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС ЖҮРГІЗУ ӘДІСТЕРІ

Мүмкіндігі шектеулі балаларға қатысты мемлекетіміздің алдында тұрған негізгі мәселелердің бірі оларды қоғамдық өмірге дайындау, әлеуметтік бейімдеу, жан-жақты дамуларына көмек көрсету, әлеуметтік өмір шеңберде тең құқылы тіршілік ете алуларына жағдай жасау. 2002 жылы қабылданған Қазақстан Республикасының "Мүмкіндігі шектеулі балаларға әлеуметтік және медициналық-психологиялық-педагогикалық қолдау көрсету туралы" Заңына сәйкес даму және денсаулық мүмкіндіктері шектеулі балалар білім алуға және шығармашылық, дүниетанымдық мәдениеттерін дамытуға тең құқылы. Психикалық дамуы тежелген балалар дегеніміз - оқу бағдарламасын меңгеруде қиындықтарға кездесетін үлгермеуші балалар. Мұндай балалар білімі мен дағдыларына, тұлғалық жетімділігіне мінез-құлқына байланысты мектепте оқуды бастауға дайын емес. Олар оқуда көп қиыншылықтар көреді: мектепте орнатылған тәртіп нормаларын сақтау оларға аса қиын. Оқудағы қиыншылықтар олардың жүйке жүйесінің әлсіреуінен тереңдей түседі –жүйкесі тозып, соның салдарынан олар тез шаршайды, жұмысқа қабілеті төмендейді, бастаған жұмысын аяқтамайды. Бұл балалардың оқу үлгерімі ерекшеліктеріне келетін болсақ, бұл балалардың оқуға үлгермеушілігі 1-сыныптан бастап көріне бастайды. Бірақ анық белгілері 2-3 сыныпта белгілі болады. Психикалық дамуының негізгі бұзылыстары интеллектуалды даму деңгейі, яғни, зейіні, есте сақтауы, ойлауы, кеңістікті бағдарлауы төмен болып келеді. Осы себептерге байланысты психикасы дамуы тежелген балалардың оқу үлгерімі төмен болады. Бұл балалардың оқуға үлгермеушілігі 7-8 жастан анық байқалады. Оның негізгі белгілері: сабаққа белсенділігі болмайды, берілген тапсырмаларды үлкендердің көмегінсіз дұрыс орындай алмайды, сыныптастарымен аз араласады, өз ойын ашық айта алмайды, оқу мен жазу, есептеулерде көп қателер жібереді, тез шаршағыш, зейіні тұрақсыз болады. Психикалық дамуы тежелген балалардың тіл байлығы әдеттегі балаларға қарағанда 20-30% төмен деңгейде. Психикалық дамуы тежелген балаларда арнайы оқытусыз сөздік белсенділік пайда болмайды, айналасындағы адамдар сөзге дейінгі қатынас түрлері де қалыптаспайды, заттық іс-әрекет дамымайды. ПДТ балалар тез шаршайды, кейде бастаған іс-әрекетін орындаудан бас тартады. ПДТ эмоционалды ерікті ісінде баяу жетілуінде, сондай-ақ интелектуалды жеткіліксіздіктен дамиды. Психикалық дамуы тежелген балалармен жүргізілетін түзете дамыту жұмыстарының түрлері көп. Психикасының дамуы тежелген балалардың ұсақ қол қимылдарын дамыту, тіл байлығын байыту, сонымен бірге баланың логикалық ойлау, есте сақтау, қабылдау қабілеттерін дамыту мақсатында көптеген ойын түрлерін сабақтарда пайдалануға болады. Психологиялық-педагогикалық түзету жұмыстарын жүргізудің принциптері төмендегідей:

· баланың жеке тұлғалық ерекшеліктерін анықтау;

· шаршап кетпеуін қадағалау;

· оқу әрекетін ойын түрінде ұйымдастыру, кеңістікті бағдарлауын дамыту;

· ертеңгілік ойын түрлеріне қатыстыру;

· ойын дағдыларын оқу әрекетіне аудару;

· арнайы әдістемелермен оқытуды ұйымдастыру;

· жылдық диагностикалық даму деңгейін салыстыру.

Мамандардың оқыту түзету процесінде әдістемелік нұсқауларды дұрыс және жоғары деңгейде ұйымдастыруына байланысты психикалық дамуы тежелген балаларды өз жасындағы балалардың даму деңгейіне жеткізуге болады. А. С. Макаренко өз тәжірибесінде ойынның ролін былай тұжырымдаған: «Кез-келген баланың бойында ойынға деген қызығушылық, ынта-жігер болады, міне, осыны қанағаттандырып отыру керек. Бала өмірі –ойын арқылы дамиды»-деген. Міне, сондықтан да психикалық дамуы тежелген балаларды жеке тұлға

ретінде жан-жақты тәрбиелеуде және сөйлеу тілін қалыптастыруда әр түрлі ойын түрлерін ұйымдастырудың маңызы өте зор. Себебі осы мақсатта педагог-тәрбиешілер арасында мынадай міндеттерді орындау керек:

1) балалардың ойлау әрекетін дамыту және әрі қарай байыту;

2) белгілі ойын түрлерін әрі қарай кеңейту;

3) Ойынды балалардың жалпы және тілдік қатынасын қалыптастырудағы түзету құралы ретінде пайдалану міндеттері тұрады;

Психикалық дамуы тежелген балалармен ойынды ұйымдастыру кезінде олардың ойын әрекетінің бір жақтылығын, бір-біріне қарап еліктеп орындайтындығын, сонымен бірге қимыл-қозғалыс ойыны кезінде ойынның бір кейіпкерінен екінші кейіпкеріне өту кезіндегі қиыншылықтарын ескеру қажет. Ойын баланың ойлау қабілеті мен сөздік қорын дамытуға, түрлі дағды мен шеберлікті меңгеруге, қиындықты жеңуге, төзімділікке баулиды. Әр оқу іс-әрекетінде ойынды тиімді пайдалану жаңа тақырыпты баланың жақсы, өз дәрежесінде меңгеруіне әкеледі. Ойынның бірнеше түрлері бар:

1. «Саусақ ойындары»

- Баланың сенсомоторлы даму жағын қамтамасыз етеді. Ал, мұндай ойындар әсіресе психикалық дамуы жетілмеген балалар үшін өте тиімді. Бұл ойындар баланың ақыл-ойының дамуының негізгі фундаменті болып табылады. Өйткені, ол сипап-сезуді ғана дамытып қоймай, сондай-ақ қабылдау, қозғалыс, ойлау және ұсақ қол моторикасын дамытады. Логопедиялық тәжірибеде көп тараған саусақтарға арналған ойындар - бұл саусақтардың көмегі арқылы қандай да бір ұйқастырылған тақпақты, ертегілерді бейнелеу. Саусақтармен ойнау барысында балалар ересектердің қозғалысын қайталайды. Соның нәтижесінде өз қозғалыстарын басқара білу іскерлігін дағдыландырып, іс-әрекеттің бір түріне зейінін шоғырландырады. Саусақ ойынын ойнай отырып, балалар қоршаған ортадағы құбылыстарды, жануарларды, құстарды бейнелей алады.

2. «Үстел-үсті ойындары»

- Баланың қол моторикасын дамытып қана қоймай, ақыл-ой қабілетін, логикалық ойлау қабілетін ұшқырлауға септігін тигізеді. Логикалық ойлау қабілеті жан-жақты дамиды. Сөздік қарым-қатынасы өрбиді.

3. «Дидактикалық ойындар»

- Логикалық ойлау қабілетімен қатар тіл байлығы, танымдық-сөздік қарым-қатынасы дамиды. Дидактикалық ойындар арнайы мақсатты көздейді және міндетті шешеді. Сөздік қоры молаяды. Ойын барысында сөйлеу, тілін дамыту түзетумен қатар жүргізіліп отырады.

Зерттеуші М. М Кольцова балалардың сөйлеу тілі қол саусақтарының импульсімен байланысты дамитындығын көрсеткен. Соған байланысты психикалық дамуы тежелген балалардың сөйлеу тілін дамыту және түзету ойын тапсырмалары балалардың игеру қиындығына қарай 2 деңгейге бөліп топтастырдым.

I деңгейлік ойындар-саусақ және қол моторикасының қызметін жетілдіретін жеңіл ойындар. Бұл ойындар оқу жылының I жартысында жеңіл, қысқа мазмұнды түрде өткізіледі. Ойын уақыты баланың психикасына әсер етпейтіндей қысқа болғаны абзал. Мақсаты: Балалардың саусақ, қол қызметтерін жетілдіру. Сөздік қорын молайту. Қимыл-қозғалысын жетілдіру.

Түрлері: дидактикалық ойындар, қимыл-қозғалыс ойындары, саусақ ойындары, үстел-үсті ойындары, мазмұнды ойындар.

II деңгейлік ойындар - орта деңгейлік ойындар. Ойын мазмұны күрделі. Балалардың ақыл-ойы, сөйлеу тілі, есте сақтауының дамуына арналған. Бұл деңгейдің ойындарының қатарына драматизациялы және ұлттық ойындар қосылады. Балалардың мейлінше көбірек сөйлеуіне баса назар аударылады.

Мақсаты: сөйлеу тілін жетілдіру, ақыл-ойын, есте сақтау қабілетін арттыру. Психикалық дамуы тежелуін қалпына келуін жалғастыру. Мұнда ұлттық ойындар мен сахналау ойындары қосылады.

Ойындарды өткізу әдіс-тәсілдері:

- Жеке тапсырма беру;
- Сөзді, сөйлемді қайталату;
- Сұрақ қою, диалог құру;
- Ситуациялы сәт туғызу;
- Ойын құралдары, көрнекіліктер арқылы сөз үйрету;
- Өздері білетін ойын ережесін айтқызу;
- Санамақ айтқызу.

Жүргізілген түзету ойындары нәтижесінде уақыт өте балалар сенімсіздіктен арылады, ішкі қысымды жеңе білуге үйренеді, өзін-өзі белгілі ортада ұстау, зейіні тұрақталып, есте сақтау қабілеттері орта деңгейге көтеріледі. Қорыта келгенде жан-жақты жүргізілген түзету ойындары психикалық дамуы тежелген балаларға жағымды әсері бар. Балалар өз мүмкіншіліктерін пайдалана білуге, бойындағы қабілеттерін көрсетуге, қарым-қатынаста өзін басқара алуға, пікірін білдіруге үйренеді. Бұл ретте түзету ойындарының рөлін және адамның психикалық саулығын сақтау мен нығайтуда маңыздылығы зор. Ойын әдісін «ойын терапиясы» деп қабылдасақ тәрбиеленуші: қарым- қатынасты меңгереді, бойындағы ішкі қысымды жеңуге үйренеді, есте сақтау қабілеті қалпына келеді, қиындықтарды жеңе біледі, «Мен» бейнесі ашылады, таным үрдістері дамиды, өз пікірлерін жеткізе алады, жеке мүмкіншіліктері анықталады, өзін-өзі басқаруды үйренеді, соматикалық жай-күйі түзеледі, ойлау қызметінің белсенділігі дами түседі, дағдыларды меңгереді, қобалжу деңгейі төмендейді, қоғамдық ортаға әлеуметтік бейімделеді.

НЕРЕНОВА ЭЛЬМИРА ЧАМАНБАЕВНА,
«Областная специальная школа- интернат» КММ - дефектолог
Атырауская область, город Атырау

СЕМЬЯ. РОДСТВЕННЫЕ ОТНОШЕНИЯ .СЕМЕЙНЫЕ ЦЕННОСТИ

Цели обучения, которые достигаются на данном уроке (ссылка на учебную программу**)**	1.4.1.1 знать состав семьи, фамилии, имена, отчества родителей, место их работы, знание родственных отношений (мать, отец, брат, сестра) 3.4.1.1 объяснять и рассказывать о месте работы родителей, занимаемой должности и продуктивной их деятельности 4.4.1.1 понимать важность крепкой семьи; презентация «Моя семья») . уметь представлять свою творческую работу
Цели урока	**Обучающая** –. Формирование у учащихся представления о семье, как о людях, которые любят друг друга, заботятся друг о друге; Становление нравственных представлений учащихся о внутрисемейных отношениях, сплочение детей и родителей **Коррекционно - развивающие** – формирование умений характеризовать объяснять особенности развития межличностных отношенийразличных; Умение находить заданную букву в слове, развивать умение говорить слова на заданную букву и звук **Воспитательные** – Развитие семейного творчества и сотрудничества семьи и школы, воспитание у учащихся чувства любви и уважения к родителям, гордости за свою семью. , содействовать воспитанию положительного отношения к получению знаний и формированию коммуникативных навыков общения
Критерий успеха	Знают членов семьи по имени и по фамилии, усвоят кем являются те или иные члены семьи относительно себя Умеют поздравлять родственников с именительными датами. Дорожат семейными ценностями оценивать значение семейных альбомов для укрепления семейных отношений; оценивать значение семьи для человека и общества; оценивать свои достижения и достижения других учащихся; оценка качества и уровня усвоения.
Привитие ценностей	Слушать внимательно учителя, правильно сидеть за партой обучение в течении жизни, коммуникабельность, уважение
Межпредмет-ные связи	Ознакомление с окружающим миром, Обучение грамоте

Ход урока

Этапы урока	Деятельность педагога	Деятельность ученика	Оценивание	Ресурсы
Созда-ние положи тельной психоло гичес-кой	- Добрый день! - И добрый час - Я приветствую всех Вас! - Здравствуйте! - Ребята у нас сегодня гости Поприветствуйте их - Солнце на небе проснулось - Нам ребята улыбнулось - Лучик солнышка возьмём	Отвечают на вопросы Доброе утро людям и птицам!	Молодцы! Вы активно участвуете Умнички! Вознаграждени е смайликами	Слайл Смайлики Шарики

атмосферы 2мин.	- И к сердечку поднесём! -Молодцы почувствовали солнечное тепло? А теперь садитесь на свои места, повернитесь друг к другу и подарите улыбку. Улыбка вас украшает! Что ещё может улыбка? (Поднять настроение) . - Я хочу, чтобы с весёлым хорошим настроением прошёл у нас урок. -Какое время года сейчас? -Какой месяц, число? -Какая сегодня погода за окном? -Молодцы! -Какой сегодня день недели?	Доброе утро Улыбчивым лицам! Увлечённо участвуют в процессе пожелания друг другу теплых слов и напутствий Ученики отвечают на вопросы Чётко ясно		
Блиц опрос Повторение пройденной темы 5 мин. Раскрытие темы урока 3мин.	-Что такое уборка? -Какие виды уборки вы знаете? -Как часто надо проводить уборку на кухне, в туалете? -Что такое генеральная уборка? -Место скопления незаметной пыли -Зачем проводить уборку? На доске висят 7 букв «Я» цвета радуги за которыми скрыты ответы наших загадок и соответственно темы нашего урока Ребята, сегодня на уроке мы поговорим о чем-то приятном и согревающем душу каждого человека. А вот о чем, вы узнаете, отгадав загадки сможете узнать тему нашего сегодняшнего урока Кто всю жизнь работал, Окружал заботой Внуков, бабушку, детей, Уважал простых людей? На пенсии уж много лет Нестареющий наш… (дед) ***** Кто любить не устает, Пироги для нас печёт, Вкусные оладушки? Это наша (бабушка) ****** Кто не в шутку, а всерьёз Нас забить научить гвоздь? Кто научит смелым быть? С велика упав, не ныть? И, коленку расцарапав, Не реветь? Конечно. .. (папа) ***** Кто нежнее всех на свете? Кто готовит вам обед? И кого так любят дети? И кого прекрасней нет? Кто читает на ночь книжки? Не ругает нас с братишкой? Кто же это? Наша… (мама) ****** Я у мамы не один, У неё еще есть сын,	Учащиеся Отвечают на вопросы Учащиеся увлечённо разгадывают загадки	Супер! !! Молодцы! !!1 Отлично! !! 	Слайд на интерактивной доске

	Рядом с ним я маловат, Для меня он старший. .. (брат) . ****** Кто любит и меня, и братца, Но больше любит наряжаться Очень модная девчонка – Моя старшая. .. . (сестрёнка) ******* Без чего на белом свете Взрослым не прожить и детям? Кто поддержит Вас, друзья? Ваша дружная (семья) Правильно Молодцы наша сегодняшняя тема «Семья. »	Учащиеся увлечённо разгадывают загадки		
Обьяснение новой темы 10мин	Так что же такое семья? Толковый словарь русского языка С. И. Ожегов 1. СЕМЬЯ-Это группа людей, живущих вместе близких родственников 2. Объединение людей, сплоченных общими интересами. Метод «Настольный кукольный театр». Рассказать о родственных отношениях членов одной семьи. С помощью макетов люлей объяснить родственные связи отношения между людьми. По словарю Д. Н. Ушакова Семья – группа людей, состоящая из родителей, детей, внуков и ближних родственников, живущих вместе. Ценности семейной жизни перечисляем разбираем: -ЛЮБОВЬ, ЛАСКА, ДОВЕРИЕ -ВЗАИМОПОМОЩЬ, ПОДДЕРЖКА -ВЗАИМОУВАЖЕНИЕ, ПРОЯВЛЕНИЕ ЛЮБВИ И БЛАГОДАРНОСТИ - РАДОВАТЬСЯ, УЛЫБАТЬСЯ, НЕТАИТЬ ОБИДУ И ЗЛОСТЬ -ДОБРОТА, ПРОЯВЛЯТЬ ЗАБОТУ О БЛИЗКИХ -НЕ УПРЕКАТЬ ДРУГ ДРУГА, ВЗАИМОПОНИМАНИЕ -ПРОЩЕНИЕ -ХРАНИТЬ ТРАДИЦИИ СЕМЬИ ТРАДИЦИИ СЕМЬИ. .. .. .. СЕМЕЙНЫЕ ТРАДИЦИИ: В НИХ МУДРОСТЬ НАШИХ ПРЕДКОВ ТРАДИЦИИ СЕМЬИ. .. .. В НИХ ВРЕМЕНИ ПЕЧАТЬ ТРАДИЦИИ СЕМЬИ- ПРЕКРАСНОЕ НАСЛЕДИЕ ЕГО МЫ БУДЕМ ДЕТЯМ ЗАВЕЩАТЬ Дидактическая игра « На кого Я похож? »	Работает по слайдам по картинкам повторяет за учителем рассказывает о своей семье как понимает слово семья ценности традиции	Поощрение за активное участие на уроке Молодеец! Замечательно! Хорошо! Умничка! 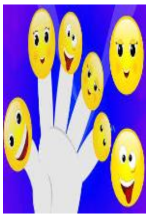	Слайд Картинки
Работа в тетрад. 5мин	Ведут записи в тетрадях число месяц Тему урока. Записывают семейные ценности	ведут записи в тетрадях кто умеет под диктовку, кто списывает	Хорошо! Умничка! 	Слайд Картинки с изображения ми слов

Физ. Минутка 3 мин	Под веселую музыку ученики выполняют упражнения для глаз по видеозаписи: двигают зрачками за цв шариками на доске Вместе с учителем последовательно не спеша. Соблюдать санитарно-гигиенические требования	Ученики выполняют физ минтку под аудио и видео соровождение	Молодеец! Замечательно! Хорошо! Умничка!	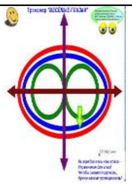
Закрепление Развитие логического мышления 2мин	Сказка-терапия Кто является внучкой Деда Мороза? (Снегурочка) Кто в сказке многодетная сказочная мама? (Коза) Трудолюбивая сестра из сказки Ш. Перро? (Золушка) Кем являются друг другу Ниф-Ниф, Нуф-Нуф, Наф-Наф? (братья) Как зовут папу Буратино? (Карло) Метод-Мозговой штурм «Кто кому кто? » Кем вы приходитесь для своих родственников? -Кем ты являешься для своей мамы? -Кто тебя называет дочкой? -Кто тебя называет сыном? -У папы есть мама, кто она тебе? -У мамы есть сестра, кто она тебе? -У тети есть дети, кто они вам? -В семье есть две девочки кто они друг другу? -Отец папы? -Мама-жена, а папа -? -Дитя родителей но не сын? -Брат папы? -Хранительница семейного очага?	Работают по картинкам у доски Отвечают на вопросы полными ответами Работают по картинкам у доски Отвечают на вопросы полными ответами	 Молодеец! Замечательно! Хорошо! Умничка! Вознаградить учеников смайликами 	Слайд картинки
Динамическая пауза 2мин	Мы ногами - топ-топ, Мы руками-хлоп-хлоп, Мы глазами-миг-ми. Мыплечами-чик-чик. Раз сюда, два, туда. Повернись вокруг себя Раз-присели, два привстали Руки к верху все подняли Сели, встали. Сели, встали. Руки к телу все прижали. И подскоки делать стали. - Ручки, ножки отдохнули Учитель вместе с детьми выполняет движения Следит за правильностью выполнения движении учащимися	Учащиеся весело идружно выполняют движения по содержанию и повторяют вместе текст	Молодцы! 	Слайд с изображением действии по тексту
Развитие слухового восприятия 2мин.	Взаимосвязь с родителями Из предложенных аудиозаписей ученик должен различить свои родные голоса	Учащиеся находят среди прослушан-ных аудиозаписей родные голоса	Молодеец! Замечательно! Вознаградить учеников смайликами	
Рефлексия 1мин	Обратная связь В начале урока мы взяли лучики у солнца и почувствовали тепло. семья это тоже как солнце согревает и даёт нам тепло. На доске висит круг солнца на котором семья и нам надо собрать лучики -Что Вам понравилось сегодня на уроке? -Какие затруднения возникли при выполнении задании? -Всё ли Вам сегодня понятно?	Учащиеся подходят к доске и закрепляют свои лучики.		 Лучики солнца стикеры маркеры

АРИНОВА БАКТЫГУЛЬ МЕРАЛИЕВНА,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
математика пәні мұғалімі

ОНДЫҚ БӨЛШЕК. ОНДЫҚ БӨЛШЕКТЕРДІ ОҚУ МЕН ЖАЗУ. ОНДЫҚ БӨЛШЕКТЕРДІ ЖАЙ БӨЛШЕККЕ АЙНАЛДЫРУ

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	5.1.2.25 бөлшектерді бір жазылу түрінен басқа жазылу түріне ауыстыру
Сабақтың мақсаты	Оқушылар ондық бөлшекті жай бөлшекке, жәй бөлшекті ондық бөлшекке айналдырумен танысады. ондық бөлшекті жай бөлшекке, жәй бөлшекті ондық бөлшекке айналдыруды талдауды біледі. ондық бөлшекті жай бөлшекке, жәй бөлшекті ондық бөлшекке айналдыруды сипаттап бере алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақты ұйымдастыру	Амандасу Сыныпты түгендеу Ынтымақтасу атмосферасын қалыптастыру. Сыныпты шағын топтарға бөлу	Амандасады Ынтымақтасады Топқа бөлінуге ат салысады	Жәй бөлшек Бұрыс бөлшек Аралас сан Ондық бөлшек Топ аттарыь	
Сабақтың басы	Интерактивті тақтада Үй тапсырмасын тексеру **(Ұ) «Миға шабуыл»** әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау. Оқушыларға жалпылама төмендегі сұрақтар және жаттығу түрлері беріледі. Әр оқушы өз оймен бөліседі. Өзгенің пікірін толықтырады. *Оқушылар сұрақтарға жауап беріп, өзара ұжымдық талқылау жасағаннан кейін мұғалім оқушыларға сабақтың тақырыбы, мақсатымен таныстырады.* Сабақтың тақырыбын жариялау **Ондық бөлшектер.** **Ондық бөлшектерді оқу мен жазу.** **Ондық бөлшектерді жәй бөлшектерге айналдыру** **Сабақтың мақсатын айқындау** Тапсырма №1	1. Қандай бөлшек дұрыс бөлшек деп аталады? 2. Қандай бөлшек бұрыс бөлшек деп аталады? 3. Аралас сан дегеніміз не? 4. Ондық бөлшек дегеніміз не? Жұппен орындайды Дескриптор бойынша тексеріледі	**Мақсаты:** Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. **Тиімділігі:** оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді және сабақтың тақырыбы мен мақсатын анықтауға мүмкіндік береді. **Саралау:** Бұл жерде саралаудың	**Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп,** талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың! » деген мадақтау сөзімен ынталандыру.

<table>
<tr>
<td></td>
<td>2. Сандарды ондық бөлшек түрінде жазыңыз:
A. $\frac{3}{10}$;
B. $13\frac{17}{100}$;
C. $1\frac{1}{1000}$.

3. Бөліндіні ондық бөлшек түрінде жазыңыз:
A. 182: 10;
B. 3: 1000;

Дескриптор: Білім алушы
- ондық бөлшектерді оқиды;
- тапсырманы ондық бөлшекпен жазады;
- бөлшектерді ондық бөлшекпен жазады;
- бөліндіні ондық бөлшекпен жазады</td>
<td></td>
<td>«Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрінеді. Дұрыс мағынада жауап беруге бағыттау мақсатында кейбір оқушыларға ашық сұрақтар, ал кейбір көмек қажет ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар қойылады.</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>Сабақтың ортасы</td>
<td>Оқушыларға Тапсырмалар беру
Тапсырма №2
Дескриптор: Білім алушы
- жай бөлшекті ондық бөлшек түрінде жазады;
- ондық бөлшекті жай бөлшек түрінде жазады.

<table>
<tr><th>Жай бөлшек</th><th>Ондық бөлшек</th></tr>
<tr><td>$\frac{2}{5}$</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>0,5</td></tr>
<tr><td></td><td>0,3</td></tr>
<tr><td>13 [illegible]</td><td></td></tr>
<tr><td>$\frac{1}{20}$</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>10,15</td></tr>
<tr><td>$\frac{7}{7}$</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>1,021;</td></tr>
<tr><td>$\frac{48}{1000}$</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>3,009.</td></tr>
</table>
</td>
<td>Топпен тапсырма орындайды</td>
<td>Дескриптор бойынша бағалайды</td>
<td>Слайд</td>
</tr>
<tr>
<td>Сабақтың соңы</td>
<td>Тапсырма №3
Qalan. kz сайтында 5 сынып Ондық бөлшектерге амалдар қолдану тарауында ондық бөлшекті жай бөлшекке, жәй бөлшекті ондық бөлшекке айналдыру тақырыбы тапсырмаларын орындау.

Тақтада рейтинг көрсету
Оқушылардың жұмысына талдау
Кері байланыс ұйымдастыру</td>
<td>Qalan. kz сайтында 5 сынып Ондық бөлшектерге амалдар қолдану тарауында ондық бөлшекті жай бөлшекке, жәй бөлшекті ондық бөлшекке айналдыру тақырыбы тапсырмаларын орындайды.</td>
<td>Рейтинг бойынша қарау</td>
<td>Qalan. kz
5 сынып</td>
</tr>
<tr>
<td>Рефлексия</td>
<td>«Еркін микрофон» әдісі. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды.

Мақсаты: Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады.
Тиімділігі: Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды.
Саралау: Бұл кезеңде саралаудың «Қорытынды» тәсілі көрінеді
Ондық бөлшекті жәй бөлшекке айналдыру үшін қандай әрекеттер орындалады?
Жай бөлшекті ондық бөлшекке айналдыру үшін қандай әрекеттер орындалады?</td>
<td>Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды.</td>
<td>Мұғалім оқушыларды «Жапондық бағалау» әдісі арқылы бағалайды. Яғни «Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа көзқарасым бар», «Менің сұрағым бар». Сонымен қатар 1-10 баллдық жүйе бойынша оқушылардың сабаққа қатысу белсенділігі бойынша бағаланады</td>
<td> </td>
</tr>
</table>

КУСПАНОВА ШАТТЫК ЗИНОРАЕВНА,
«Атырау облысы білім беру басқармасының
«Облыстық арнайы мектеп-интернаты» КММ-нің
орыс тілі және орыс әдебиеті пәні мұғалімі

Г. СКРЕБИЦКИЙ «ЧЕТЫРЕ ХУДОЖНИКА»

Цели обучения:	СЗ 7.1.3.1-понимать содержание небольших прозаических и поэтических произведений/фрагментов, определяя сюжетную линию или настроение стихотворения Г1 7.2.1.1-владеть словарным запасом, включающим эмоционально-окрашенную лексику, термины. Ч1 7.3.1.1-понимать главную и второстепенную информацию сплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями. ПЗ 7.4.3.1-представлять информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов, с использованием ИКТ ИЕЯ 2 7.5.2.1-использовать простые осложненные вводными конструкциями, однородными членами предложения.
Ожидаемый результат	**Все учащиеся смогут: понимать главную и второстепенную информацию сплошных текстов, связывая информацию с общеизвестными, повседневными знаниями**; называть слова одним словом или сочетанием;
	Большинство учащихся будут уметь: понимать содержание небольших прозаических текстов, определяя ключевые слова и словосочетания.
	Некоторые учащиеся смогут: представлять информацию в виде иллюстраций, сюжетных рисунков, комиксов, с использованием ИКТ, использовать простые осложненные вводными конструкциями, однородными членами предложения.
Языковая цель	**Учащиеся могут:** - строить речь логично и последовательно, демонстрируя нормы устной и письменной речи **Ключевые слова и фразы:** *сравнение, олицетворение, эпитеты.* **Вопросы для обсуждения:** Почему автор называет времена года художниками?

План

Планируемые сроки	**Планируемые действия**	**Ресурсы**
0–2 мин	**I. Организационный момент.** Создание коллаборативной среды: Мои дорогие ученики! Я очень рада встрече с вами. Давайте поприветствуем и «подарим» свою улыбку и радость друг другу. Учитель приветствует учащихся на трех языках: казахском, русском, английском. Метод «Комплимент»	
Начало урока	**II. Актуализация знаний.** *Какая всюду нас окружает красота! Какое величие!* И. Л е в и т а н Ребята, давайте вспомним какие выводы мы сделали после ознакомления с рассказом Георгия Алексеевича Скребицкого «Четыре художника». **К. 1. Порядок Круговорота природы <u>никогда не прекращается!</u>**	Учебник. Эпиграф Ключевые слова.

<u>После самой лютой Зимы, все равно всегда приходит Весна.</u>
И у нас также всегда есть Надежда, в какой трудной ситуаций мы бы ни находились, что <u>все разрешится и наступит облегчение</u>.
2. <u>Каждый из нас уникален, также как уникальна и неповторима природа.</u>
3. <u>Природа заботится о самом беззащитном зайчонке, и тем более о нас, в особенности о детях.</u>
III. Изучение нового материала.
. Г. Работа в группах
Деление на группы: Ученики-Редакторы «0Весна», «Лето», «Осень» и «Зима» набирают свою команду для создания Репортажа, состоящего из:

1. Журналист
2. Художник
3. Оператор
4. Интервьюер

Каждый ученик получает карточку от Редактора с названием своей должности и подробной инструкцией на обратной стороне, с описанием предлагаемого вида деятельности, с подсказками и примерами.
Задания для групп: 1- «Зима». 2- «Весна». 3-«Лето». 4-«Осень».
1. Каждая из групп работает со своей частью текста. Находят и выписывают из текста сравнения, эпитеты, олицетворения.
2. Заполняем Концептуальную таблицу. Вписываем ответы на задания в каждый из четырех времен года в концептуальную таблицу.

Линии сравнения	Зима	Весна	Лето	Осень
Пейзажные детали				
Краски, в которые «обрядили» природу четыре Волшебника-живописца.	Белоснежные шапки, белое покрывало натянула, синий лед; чудесная шубка вся ярко-рыжая, как огонь горит и т. д	Тронула зеленью, синей краской вывела большую лужу, будто синие брызги, розовые и серебряные сережки и т. д	Сочной зеленью расписало, для речек и озер взяло прозрачную, ярко-синюю, румяные яблоки и груши, оранжевые и желтые шапочки, ярко-красные зонтики и т. д	Покрыла лимонной желтизной, разрумянила, будто спелые яблоки, весь как огонь горит, в медную кованую броню одеть, убор из золотой парчи, желтый наряд, пестрый осенний убор, золотые хлеба, серыми тучами покрывает черные бусы, золотые монетки и т. д
Звуки, которые мы слышим в это время года.	Зима ступает тихо, неслышно; Ветер сдувает, воет; Мороз и снег скрипит,	Журчат ручейки, птички щебечут, слышим грозу, легкий ветерок и т. д	Плеск волны, моря; соловьиная трель, молнии, грозы и т. д	Шум дождя, ливень, птицы улетающие на юг, и т. д

Сюжетные картинки.

Учебник

	салюты и фейерверки на Новый год и т. д			
С каким запахом ассоциируется у вас это время года.	Морозное утро, ядреный воздух, запах корицы на Рождество и т. д	Распускающиеся первые цветы, запах травы, «пробуждающейся» природы и т. д	Запах поспевшего арбуза, сочной дыни, яблок, груши. Моря, реки и т. д	Запах пшеницы, фруктов и овощей, спелого помидора и т. д
С каким вкусом у вас ассоциируется это время года	Сладкие подарки Нового года и Рождества и т. д	Наурыз коже и т. д	Вкус «каникул», мороженого и т. д	Спелого арбуза, сочной дыни, помидоров и т. д
С чем ассоциируется это время года	Новый год, Снег, Морозы и т. д	Обновление, пробуждение Наурыз и т. д	Каникулы, море, арбузы и т. д	Школа, учебный год, спелые, сочные фрукты и овощи, «Золотая осень» и т. д

К. П. Все ученики участвуют и выполняют эти задания, проводят взаимооценивание.

IV. Освоение изученного материала.
Каждая группа готовит свой Репортаж:
Журналисты готовят вопросы.
Художники рисуют по своему усмотрению сюжетный рисунок. (Пример: Образы деревьев)
Операторы готовят проект в виде презентаций, используя ИКТ (На выбор и по желанию: Слайды, Картины художников, Фотографии и т. д)
Интервьюеры подытоживают всю работу группы.
Пример: на фоне презентаций интервьюер рассказывает, отвечая на вопросы, показывая рисунок, используя Концептуальную таблицу и т. д
Ученики-Редакторы выступают в роли администратора, идейного руководителя, помощника и ответственного за Репортаж.

Учебник

Критерии оценивания	Дескриптор
Владеет лексическим запасом, включающим эмоционально-окрашенную лексику, термины	**Находит эмоционально-окрашенную лексику (не менее 5 слов)** **использует эмоционально-окрашенную лексику, термины**
Соотносит информацию с общеизвестными, повседневными знаниями	**Соотносит информацию с повседневными знаниями (не менее 2-3-х примеров)**
Представляет информацию в виде несплошного текста	**Представляет информацию в виде таблицы** **Заполняет таблицу, выделяет главную и второстепенную информацию (не менее 2-3-х примеров)**

Конец урока

Домашнее задание. Подготовить небольшой рассказ от имени Солнышка-Судьи.
Рефлексия Солнышко с улыбкой.

САМАРХАНОВ АҚҚАЗЫ,
«Қ. Сәтбаев атындағы Жантикей орта мектебі» КММ
АӘТД пәнінің оқытушы-ұйымдастырушысы
Абай облысы, Ақсуат ауданы

РОБОТТАРҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	Әскери істің негіздерін біледі, роботтарға арналған міндеттерді шешеді.
Сабақтың мақсаты:	Оқушыларды роботтардың функциялық мүмкіндіктерімен таныстыру, жекелеген тактикалық міндеттерді қою мен шешу дағдыларын дарыту: жергілікті жерде бағдарлану.
Бағалау өлшем шарттары	**Барлық оқушылар**: − жерүстілік роботтардың функциялық мүмкіндіктерін; − басқару интерфейсін құрылымдау бойынша басқару бағдарламасын **білетін болады.** **Оқушылардың көпшілігі:** − әскери роботтар туралы ақпараттан мысалдар келтіре алады, роботты басқару бағдарламасын, (жерүстілік) радиотехника мен іт-технологиялардың функциялық мүмкіндіктерін білетін болады. **Кейбір оқушылар**: − әскери іс пен іт-технологияларда заманауи роботтық техника құралдарын қолданудан шығатын ақпаратқа талдау жасай алады.
Тілдік міндеттер	Оқушылар: қарастырылатын мәселелер мәнін ашатын ақпараттан мысалдар **келтіре алады.**
Құндылық- тарды тәрбиелеу	сабақ оқушылардың әскери роботтық техника, олардың қолданылу саласы, роботтардың функциялық мүмкіндіктері туралы білім алуына бағытталған. Оқушылар басқару интерфейсін құрылымдау, роботтарды басқару туралы тиісті білімді қалыптастырулары тиіс.
Пәнаралық байланыс	дүниежүзі тарихы, қазақстан тарихы, география, физика, ақпараттану, орыс тілі
Мұның алдын- дағы білім	Әскери роботтық техника, олардың қолданылу саласы мен Ртк-нің функциялық мүмкіндіктері туралы қадетті білімді меңгерген.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақ-тың басталуы	Ұйымдастыру сәті. сәлемдесу, қатысушыларды тексеру. Оқушылар назарын жұмылдыру,жұпқа бөліну **«Сурет бойынша әңгіме» әдісі** Жұптарға тақырыпқа сай суреттер беріледі. Сол суреттерге қарап оқушылар әңгіме құрастыру керек. Онда сурет қай уақытта түсірілген, нені бейнелейді, қай жерде, осы суретке қарап сол уақыт туралы не айтуға болады?	**Білімді өзектендіру** Үй тапсырмасы Өткен білімді еске түсіру Өздеріне берілген сұрақтар бойынша әңгімелейді	Оқушылар сабаққа қатысу белсенділігне қарай мадақтау әдісі бойынша бағланады.	Оқулық, жұмыс дәптерлері
Сабақтың ортасы Мағынаны ашу. 31 мин.	1 ші тапсырма **«Жұппен оқып,жұппен баянда» әдісі** Сынып оқушылары жұппен (А, Б оқушы) отырады. Берілетін мәтін 2-ге бөлінген. 1-ші бөлімін А, 2-ші бөлімін Б оқушы оқиды. Сосын бір-біріне оқығандарын	Берілген мәтінді жұптағы оқушылар кезекпен оқып,мәтінді баяндайды.Жұптасып сұрақтар дайындайды,келесі жұптар сұрақтарға жауап береді.	Бағалау кестесін толтыру арқылы бағалау	“Роботтарға арналған міндеттер” тақырыбы бойынша мәтін, оқу-лық, дәптерлер

	айтады. Екеуі бірігіп мәтін бойынша сұрақтар дайындайды. Сынып болып сол сұрақтарға жауап береді. ***«Әскери робот түрлер» атты бейне роликті көрсету*** 2 ші тапсырма **«Борт журналы» әдісі** «Борт журналы» - тақырыпты оқып үйренуде өз ойларын жазуға үйретудің әртүрлі әдіс-тәсілдерін қамтитын жалпылама атауы. «Борт журналы» қарапайым түрде мәтінді оқу алдында және оқу материалымен танысқан соң қолданылады ***«Әскери сапер» атты бейнеролик тамашалау*** 3 ші тапсырма **«Түйінді сөздер» әдісі** Мұғалім жаңа тақырыптың ішінен түйінді сөздерді әр жұпқа бөліп береді ***«Ұшқышсыз ұшу аппараттары» атты бейнеролик тамашалау*** . 4 ші тапсырма **«Атаулар (терминдер) кестесі» әдісі** Кстеге тақырып бойынша 3 негізгі атауларды (терминдерді) жазып,оқушыларға оларды мынандай кестеге түрлендіруді ұсынамыз	Бейне роликті тамашалайды. Оқушылар берілген мәтіндер бойынша журналды толтырады Бейне роликті тамашалайды. Оқушылар жұп болып бірігіп сол сөздердің анықтамасын, мағынасын ашып, басқа жұптарға түсіндіреді. Бейне роликті тамашалайды Оқушылар бұл тапсырманы алдымен жекелей (2-4 минут) орындап, одан кейін кестелерін топ (немесе жұп) ішінде оқып, талқылап, толықтырады (3-6 минут).	Бағалау кестесін толтыру арқылы бағалау Бағалау кестесін толтыру арқылы бағалау Бағалау кестесін толтыру арқылы бағалау	
Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 7 мин.	**«Бос жолдармен суреттермен сөйлем» әдісі.** Мұғалім оқушыларға тақырыпқа қатысты сөздері түскен сөйлем суретімен ұсынады. Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды. ***Мақсаты:*** Оқушы алған білімін саралай білуге дағдыланады. ***Тиімділігі:*** Тақырып бойынша оқушылардың пікірін анықтайды. Жинақталған деректердің құнды болуын қадағалайды. ***Саралау:*** Бұл кезеңде саралаудың ***«Қорытынды»*** тәсілі көрінеді.	Оқушылар топпен не жеке (жұппен) бірлесе сөйлемді өз ойларымен аяқтайды. ***Жеке жұмыс:*** - бүгінгі сабақта мен....түсіндім, ...білдім, ...көзімді жеткіздім. - бүгін сабақта қуантқаны..... - мен өзімді.....үшін мақтар едім. - маған ерекше ұнағаны..... - сабақтан соң маған........келді - бүгін маған..........сәті түсті. - қызықты болғаны..... - ......қиындық тудырды. - менің түсінгенім..... - енді мен......аламын.	Мұғалім оқушыларды **«Бас бармақ»** әдісі арқылы бағалайды. Жарайсың! Жақсы! Талпын!	

		Үй тапсырмасы: §18-ты оқу. Ar- duino машинкасын Android смарт- фондағы G-сенсордың көмегімен басқару бойынша проблемаларды шешу мысалдарын іріктеу.		

Журнал редакцияның компьютер орталығында терiлiп, беттелдi.
«Рухани жаңғыру» баспа орталығында басылды.
Пiшiмi 17,5х24,5 көлемi 11 баспа табақ. Офсеттiк басылым
Таралымы 1000 дана
Тапсырыс №454
Бағасы келiсiмдi.
Қарiп түрi «Таймс». Қағазы офсеттiк